

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

مکمل او مدلل

دموز و مسّٰلی

مؤلف

مولانا محمد رفعت (قاسمی)

پنتوز بارہ:

عبداللہ کل (ریان)

خپرونکی

مکتبہ رشیدیہ

سرکی روڈ کوٹلہ، فون: ۲۶۶۲۲۶۳

د کتاب پيژندنه

نوم ----- دموزو مسئلې

مؤلف ----- مولانا رفعت قاسمي

پښتو ژباړه ----- عبد الله گل (ريان)

د ترجمې او کمپوز چاري ----- دنور القرآن ادارې د ترجمې او کمپوز خانګه

کمپوزر ----- عبد الله (عزام)

تصحیح او سمون ----- ابو خالد مولوی عبد الاحد

خپرونکی ----- مکتبه رشیدیه سرکی روډ کویټه

چاپ ځای ----- لاهور

شمیر ----- ۱۵۰۰

چاپونکی ----- محمد ساجد - موبائل - 03337825484

ضروري يا دونه

يو اخي لوي خداى جل جلاله ذات دى چي .
تول کارونه شي په پوره معنی بشپړ او
مکمل دي خوانسان هغه ناقص او بي توانه
موجوددى چي هېڅ يو کار شي هم بي
نمکرتيا نه وي .

ګرانو لوستونکو ! که تاسو ته د ليکنې .
تصحیح ، چاپ ، جلد سازي او دارنگه په
هره برخه کي ګومه غلطې په نظر درغله
دمهرباني او بشري تقاضا له مخي يې موږ
ته زموږ په شمېر يا ادرس خبر واکړي . ترڅو
په دوهم چاپ کښي يې اصلاح کړو . او تاسو
ته لوی خداى جل جلاله اجر او ثواب درکړي .

د مکتبه رشیده سرکي روډ کویټه لاهور

فون : 081-266223

موبائل : 0333-7825484

فهرس

(۱)

مخ

- ۷ په موزو باندي د مسح ثبوت
- ۷ مسح په موزو باندي روا ده
- ۸ ايا په موزو مسح د قرآن دايت خلاف ده
- ۹ د متشبه موزو حکم
- ۱۰ په موزو باندي د مسح حقيقت
- ۱۰ د شريعت په اصطلاح موزه څه شي ته ويل کيږي ؟
- ۱۰ په موزو باندي د مسح تعريف
- ۱۱ په موزو باندي د مسح کولو د رسول الله صلى الله عليه وسلم عمل
- ۱۲ په موزو باندي د مسح کولو په هکله د امام اعظم رحمه الله عليه قول
- ۱۳ له مسح څخه د منکر حکم
- ۱۳ په موزو باندي د مسح سر او راز
- ۱۳ دموزو دلاندي خوا د مسح نه کولو وجه
- ۱۴ په شريعت کي نفس ازاد نه دي پريښودل شوی
- ۱۵ په موزو باندي د مسح کولو کي عقل دخل نه لري
- ۱۵ په موزو باندي د ميرمنو مسح کول
- ۱۶ په موزو د مسح کونکي امامت
- ۱۷ په عربانو کي دموزو ډولونه
- ۱۷ په پنډو او نړيو موزو مسح کول
- ۱۸ په وړينو او تاري موزو (جرايو) مسح کول
- ۱۹ منعل موزي څه شي دي ؟
- ۱۹ دموزو د منعل کيدو مطلب
- ۲۰ په جرايو باندي د مسح کولو حکم
- ۲۰ مجلدي موزي

فهرس	(ب)	مخ
په جرابو د پاسه د جرموقو حکم	۲۱	
دنایلون (لیلون) په موزو (جرا بو) مسح کول	۲۱	
د غلا او غصب په موزو باندې مسح کول	۲۲	
په زړو موزو (جرا بو) مسح کول	۲۳	
ایا په بوټونو مسح جواز لري؟	۲۴	
په دستانو او عمامې مسح کول	۲۴	
په سرو سیمو کې د مسح حکم	۲۴	
په مبطنو موزو مسح کول	۲۵	
د زربول موزو حکم	۲۶	
د رسول الله صلی الله علیه وسلم خفین او نعلین (مبارک)	۲۶	
ایا له رسول الله صلی الله علیه وسلم څخه په موزو مسح	۲۷	
موزې او جرابې به څرنگه وي	۲۸	
د حلالې او حرامې څرمنې موزې	۲۹	
په پلاستيکي موزو د پاسه جرابې	۲۹	
د شیشې یا اوسپنې د موزو حکم	۳۰	
څوک چې یوه پښه لري	۳۰	
تر موزو لاندې جرابې	۳۱	
د موزو مینځل څرنگه دي؟؟	۳۱	
د مقیم او مسافر لپاره د مسح موده	۳۲	
مسح د موزو په کوم ځای او څرنگه کیږي؟	۳۳	
په موزو باندې مسح څه وخت ناروا ده	۳۷	
په غبرگو موزو د مسح حکم	۳۸	
په موزو باندې مسح څه وخت باطلیږي؟	۳۸	

فهرس	(ج)	مخ
پرته له او داسه په موزو مسح کول	۴۰	
که مقیم مسافر شو	۴۱	
په موزو باندې د چا مسح صحیح ده؟	۴۲	
په موزو باندې د مسح د جواز شرائط	۴۳	
د مسح فرضونه	۴۴	
د مسح سنت او مستحبات	۴۴	
د مسح مسنونته او مستحبه طریقه	۴۵	
مسح څه وخت واجب ده؟	۴۵	
هغه شیان چې مسح ورباندې صحیح نه ده	۴۶	
هغه شیان چې مسح ورباندې صحیح ده	۴۷	
د مسح د باطلیدو صورتونه	۴۸	
که د چاپښې زخم وي	۴۹	
په یوه موزه مسح کول	۵۰	
د موزې د څیریوالي اندازه	۵۱	
د مسح په هکله څو مهمې مسئلې	۵۳	
که په موزو باندې مسح هیڅ شوه	۵۵	
د موزو په مسح کې غولول مه کوی	۵۵	
په پټۍ د مسح کولو دلیل	۵۷	
د جبیري تعریف	۵۷	
په پټۍ او پلستر د مسح مطلب	۵۸	
په پلستر باندې مسح صورتاً ده	۵۹	
په زخم باندې د مسح شرطونه	۵۹	
ایا په خوږ ځای مسح کیږي که په ټول غږي؟	۶۰	

دليکوال خبري

الحمد لله رب العالمين والصلاة والسلام على رسوله محمد ﷺ وعلى آله وصحبه واهل بيته اجمعين.
 الحمد لله يوولسم كتاب (مکمل و مدلل مسائل خفين) ستاسو په وړاندي دي
 په هغه کښي په موزو باندې دمسح کولو دلائل، دمسح کولو حکمت، دمسح
 تعريف، دموزو ډولونه، په کومو موزو دمسح کولو اجازه ده، په سفر او حضر
 کښي دمسح موده او احکامو، عامي موزي، په پگړۍ دعامه، برقع او په
 سړو سيمو کښي دمسح کولو مسايل، دمسح شرطونه، دمسح فرضونه،
 سنتونه او مستحبات او دمسح دباطل کيدلو صورتونه او نور راغلي دي.
 په پلستر دمسح کولو دلائل، دمسح دصحیحوالي شرطونه، غثي داني،
 وړي داني، غوخ شوی پای، زخم، پټۍ، ددهو کو ماتيدل او بيا پلستر کول
 او په نورځايونو دمسح کولو مسائل، لنډه داچې په دي کتاب کښي نژدي دري
 سوه مسئلې راغلي دي. موږ سره له دي چې په خپله کم عملی، بی بضاعتي
 او کم پوهيدلو اقرار کوو او دمسئلو معامله هم دقیقه ده، روژي پوهي ته اړتيا
 ليدله کيږي او دلته علمی مسطح او معلومات هم محدود دي خو دالله ﷻ په
 توکل او تکيې دلويو مفتيانو دويڼاوو په يوځای کولو چې له کتابونو څخه يې
 په خورا احتياط او ډير فکر سره دموضوع متعلق (مفتي به اقوال) يوځای
 شوی دي بيا هم دغلطی او تيروتنې احتمال نه ردوو، نو له اهل علم جنابانو
 څخه هيله ده چې که يې څه تيروتنه تر نظر ورغله دا احقر دی خبر کړي ترڅو يې
 په راتلونکي کي اصلاح کړو.

يا الله! يوازی په خپل فضل او کرم داسعی او زيار بريالی کړي او دبيا لپاره دخدمت توفيق راکړي، امين
 ربنا تقبل منا انک انت السميع العليم محمد رفعت قاسمي غفر له، دديوبند ددارالعلوم (

يو، پي انډيا)

دندريس خادم

د ۱۴۱۵ هـ ق کال دمحررم الحرام لومړي نيټه دجون ۱۲ کال ۱۹۹۴ يکشنبه

- که په لاس پښو زخم وو مسح به څه ډول کوي؟ ۶۱
 دزخم په مسح کولو کښي سړی او ميرمن سره برابر دي؟ ۶۱
 په جبيړه باندې دمسح کونکي امامت ۶۲
 دزخم په روغوالي په حالت کښي دمسح حکم ۶۲
 په جبيړه باندې دمسح لپاره اودس ضرورنه ده ۶۳
 په زخمي نوکانو مسح کول ۶۴
 که پټۍ تر مسح وروسته واوښتله ۶۵
 دپښو په زخم مسح کول ۶۶
 دسر درد په مهال مسح کول ۶۶
 په دانو باندې مسح کول ۶۷
 که په زخم پټۍ تړلې وه او تری لاندې وينه وه ۶۷
 په پلستر باندې دمسح کولو حکم ۶۷
 دموزو او پلستر دمسح تر مينځ توپير ۷۰
 دمعدور دلمانځه طريقه ۷۳

د فهرس پای

اللهم اغنا على ذکرک وشکرک وحسن عبادتک واجعلنا من
 المسلمين ومن الذين لا خوف عليهم ولا هم يحزنون

د جامع شريعت او طريقت ، فقيه الامت دديوبند ددارالعلوم دستر مفتي ، سيدي
حضرت مولانا مفتي محمود حسن صاحب دامت برکاته چشتي ، قادري ،
سپر وردي ، نقشبندي .

تصديق

الحمد لله وحده ، والصلوة والسلام على من لا نبي بعده ، اما بعد !
ددارالعلوم مدرس محترم مولانا محمد رفعت قاسمي صاحب ، دپخوانيو
تاليفاتو په خير ترسترگو لاندې كتاب (مسائل خفين مع جبیره) كښي يي په
اړوند موضوع كښي دفتاوا ووله مختلفو كتابونو څخه مسائل راټول كړي دي
، په امت يي احسان كړي دي ، په اختلافي مسائلو كښي يي غوره قول (قول
راجح) او ورباندې فتوا شوي خبره رااخستي ده . الله تعالى شانه دي دخير
جزاء وركړي او خواص او عوامو ته دي له دي كتاب څخه دستري گټي اخستلو
توفيق وركړي . مؤلف دى الله ﷻ ددارينو په ترقيو ونازوي ، الله ﷻ دي ورته
دنجات ذريعه كړي او الله ﷻ دي ورته په راتلونكي كښي دخدمت نوره موقع
وړكړي . آمين

العبد محمود غفرله : دچېته مسجد هستوگني دديوبند دارالعلوم ۱۴۱۵ ه دديوبند

دمفتي حضرت مولانا مفتي نظام الدين صاحب دامت برکاته

ارشاد عالي

بالله سبحانه

الحمد لله رب العالمين والصلوة والسلام على رسوله محمد وعلى اله وصحبه اجمعين ، وبعد !

ددي كتاب خورا ته دټول كتلو فرصت ونه موندل شو خو
فهرست مي په خورا غور سره وكوت ، له عنوانونو څخه په
غالب اټكل راته اندازه ولگيدله چي خورا اهم او عمده
مضمونونه لري ، خواص او عوامو ته بي كچي گټور كتاب دي

الله دي دا كتاب هم په قبلولو سره ونازوي چي خواص ، عوامو
او ټولو ته يي گټور ثابت كړي ، آمين ثم آمين ، فقط

كتبه العبد نظام الدين

دديوبند دارالعلوم مفتي

۱۴۱۵/۱۶/۲۲ هج ۱۹۹۴/۱۲/۲۸ م

د حضرت مولانا مفتي محمد ظفیر الدین صاحب
ددیوبند د فتاوی مرتب او دارالعلوم مفتي .

د قدر وړ نظر

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله وكفى وسلام على عباده الذين اصطفى .

موزی په سرو هیوادونو کښي په عامه ډول پښو کيږي له هغوی څخه د پښو
خوندی توب مقصد دي ، مقیم ته دیوي ورځي او مسافر ته تر دریو ورځو
ورباندی د مسح کولو اجازه شته ، همداشان که زخمیانو په تپونو باندی پټي
ترلی وي او داودس کولو اوبو ورته زیان رساوو ورباندی د مسح اجازه شته .
اړتیا داده چي داټولی مسئلي یوځای او په کتابی توگه خپري شوی وای ترڅو
خلگو ته دموزو او زخمونو د مسح کولو ټول مسائل په یوه کتاب کي راغلی
واي .

الله ځای دي مولانا قاري محمدرفعت قاسمی صاحب ، ددیوبند دارالعلوم
مدرس ته نیک اجر ورکړی چي په دي مسئلو کښي یي هم دنورو په کتابونو په
خیر له مستندو کتابو څخه په راټولولو کی هڅه کړیده او الله تعالی دي
بریالی کړی دي .

دا کتاب په همداسي ټولو مسئلو مشتمل دي ، او الحمد لله مسئلې له حوالو
سره لیکلی شوی دي ، رښتیا هم چي دا قیمتي ذخیره راوړسیدله موږ یي له
ډیرو کتابونو څخه بي نیازه کړو ، الله ځای دي قبول کړی او موټل ته دي د دواړو
جهانونو خوښ ورپه برخه کړی ، آمین

دعا غوښتونکی ، محمد ظفیر الدین ددیوبند دارالعلوم مفتي دجمادي

آخر ۱۴۱۵ هج ۱۹۹۴

د فقیه النفس حضرت مولانا مفتي سعید احمد صاحب
مد ظله العالی پالن پوري د دیوبند دارالعلوم دستر
محدث .

تقریظ

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله وكفى وسلام على عباده الذين اصطفى ، اما بعد !

ددیوبند دارالعلوم ، وفاضل ، جناب مولانا محمد رفعت قاسمی صاحب ،
بریالی دي چي الله تعالی دهغه د قلم له برکت څخه ډیر کتابونه راڅرگند کړي
دي ، له هغوی څخه امت ته خورا زیاته گټه او برکت رسیدلی دي ، کتابونه یي
خورا منلی او مقبول دي ، دهغه په پرله پسې هڅو کښي داده نوي کتاب
دمشاهدي په ډگر کښي وځلید ، دهغه نوم دي (مکمل ومدلل مسائل خفین)
هغه یوازی مکمل اومدلل نه بلکه (مفصل اومدهن) هم دي .

دعاده چي الله ځای دي دا کتاب هم دنورو په خیر په عامه اذهانو کښي مقبول
وگرځوي اوموټل ته دي ددارینو جزیل اجر ورکړی (آمین) .

په موزو باندی مسح ډیره باریکه خبره ده خو دجورابو مسئله مغلقه ده زمونږ
په هیواد کښي چي دتارونو یا نیلون جورابی رواج دي هغوی نري دي ، دمسح
شرائط ورباندی پوره نه دي ، په هغوی باندی په اتفاقي ډول مسح کول جواز
نلري .

نن سبا ، بیباکه ځوانان په تیره عرب زلمی په هغوی مسح کوي دا خورا ستره
غلطی ده ، دهغوی اودس نه کيږي اولمونځ یي هم صحیح نه دي په همداسي
چا پسي لمونځ کول هم سم نه دي .

بسم الله الرحمن الرحيم

عن المغيرة قال مسح رسول الله ﷺ على الخفين فقلت يا رسول الله ﷺ نسيت قال بل انت نسيت بهذا امر رب عز وجل (رواه احمد وابوداود)

په موزو باندي دمسح ثبوت

مسئله: په موزو باندي دمسح کولو جواز په ډيرو حديثونو باندي ثابت دي نژدي اتياتنه سترو صحابه ورضي الله عنهم بيان کړي دي چي رسول الله ﷺ مسح کړي، اجازه يي ورکړي، دمسلمانانو په اجماع او تواتر ثابت ده، که څوک تري انکار کوي هغه داهل سنت والجماعت له ډلي څخه وتلي دي (طهور المسلمين ص ۳۴ فتاوی دارالعلوم ص ۲۷۴ ج ۱ ددرمختار په حواله دتفصيل لپاره وگوري: نصب الرايه ص ۱۹۴ ج ۱ معارف السنن شرح ترمذي ص ۳۴۸ ج ۱، کتاب الفقه ص ۲۱۹ ج ۱).

مسئله: په موزو مسح کول له حديث څخه ثابت دي، ثبوت يي له (سنت مشهوره) څخه دي او په موزو باندي دمسح کولو راويان ترا تياتو تنوزيات صحابه دي په هغوی کښي عشره مبشره هم شامل دي (فتاوی دارالعلوم ص ۲۷۴ ج ۱، درمختار ص ۲۴۵ ج ۱).

مسح په موزو باندي روا ده

مسئله: چاچي دڅرمني موزي په پښو کړي وي، اودس ي کړي او پښي يي رپولي وي دبيا اودس کولو په وخت کښي ورباندي دموزو ايستل او پښي رپول فرض نه دي هغه ته جائز دي چي داودس کولو په وخت دپښو دمينځلو ه ځای ورباندي مسح وکړي. (مظاهر حق، ص ۴۶۲ ج ۱)

خو که همداجورابي مجلدي کړي يعنی په تلي او سرښيرنه برخه څرمن ورکړي بيا دموزو حکم لري اومسح ورباندي سمه ده، که يوازي يي تليو ته څرمن ورکړي بيا هم ورباندي مسح نه صحيح کيږي، مولانا مفتي محمد شفيع ديويندي صاحب په خپله رساله (نيل المارب في المسح على الجوارب) کښي ليکي:

(درقيق منعل په اړه دحنفي مذهب په پخوانيو کتابونو کښي په منصومي توگه کوم حکم موجود نه دي، خو دکلام له دلالت څخه څرگنديږي چي په رقيق منعل باندي مسح جواز نلري (فتاوی دارالعلوم قديم، ص ۳۸ ج ۱، ۱۰۳).

زموږ په هيواد کښي دارواج هم شته چي په معمولي جورابو باندي دڅرمني پيچني (پای تابی) راتاوي، هغه لکه سليم شاهي جوړي داسي ښکاري، داپايتابي (پيچني) دجوړابو دڅوندي ساتلو لپاره ورباندي وپيچي، داپايتابي له جوړابو څخه بيلی وي، ځيني يي ورسره يوځای کوي خو بيا هم ورباندي مسح نه کيږي، هغه مجلدي نه دي، دمجلد کيدلو لپاره کافی داده چي دتولي پښي په اندازه (تربيديو) بايد څرمن ورکړي شي، که يوازي په تلي څرمن ورکړل شي هغه دمنعل کيدلو اصل صورت دي. که پايتابي ورکړي هم منعل دي، مفتي شفيع صاحب په دي هکله په خپله رساله کښي ښه وضاحت لري.

په دي کتاب کښي په دي مسئله په تفصيل خبره شوی ده خوداچي دامسئله مهمه ده مادامناسبه وگنله چي دکتاب دتفصيل، لنډيز په خپله الفاظو کښي راوړم ترڅو دلوستونکو په ذهن کښي داحکم ښه ځای ونيسي په پای کښي بيا دعا کوم اودالله ﷻ فضل ته مي هيله ده چي دا کتاب مقبول وگرځوي، خلگ ورڅخه فيض او برکت واخلی اومصنف (دام مجده) ته دخير جزا ورکړي، والسلام

کته سعيد احمد عفا الله عنه پالن پوری

دديويند ددارالعلوم خادم

۲۲ رجب ۱۴۱۵ هج ۲۶ دسمبر ۱۹۹۴

مسئله: که دبل چا په موزو څوک مسح وکړي صحيح ده خو نيت به يې دموزي دمسح وي (رکن دين، ص ۲۷ دعالمگيري په حواله)

آيا په موزو مسح کول دقرآن دآيت خلاف ده؟

په موزو باندي مسح کول په ډيرو حديثونو چي دتواتر حد ته رسيږي ثابت دي داستدکار په نوم کتاب کي دموزو دمسح په هکله نژدي له څلويښتو صحابه و څخه احاديث را نقل کړي دي.

حسن بصري (رحمه الله) وايي چي اوياتنو صحابه وو راته بيان کړي دي چي رسول الله ﷺ په موزو باندي مسح کړی ده.

هغه صحيح حديث چي راغلي دي دجرير بن عبد الله الجبلي (رض) روايت دي لاره په پوه سفر کښي له رسول الله ﷺ سره ملگري وم، ماوغوبنسل درسول الله ﷺ کوم چي امامانو له اعمش (رض) څخه روايت کړی دي، هغه له ابراهيم (رض) هغه له همام (رض) او هغه له جرير (رض) څخه روايت کړی دي، وايي.

جرير (رض) بولي وکړي، اودس يې وکړ او په خپلو موزو يې مسح وکړه، کله چي خلگو ورته وويل (تاسي داسي مسح وکړه؟).

لومړی وويل: هو اما رسول الله ﷺ وليد، بولي يې وکړي، اودس يې وکړ او په موزو يې مسح وکړه.

امام زيلعي رحمه الله ددي حديث يا دونه په خپل کتاب (نصب الرايه) کښي کړی ده وايي دا حديث محدثينو ته خورا منلي دي، ځکه جرير (رض) دماندي دسورت تر نزول وروسته مسلمان شوی دي، دمانده سور هغه سور دي چي په هغه کښي په اوبو باندي داودس کولو حکم شوي دي (يا ايها الذين آمنوا اذا قمتم الى الصلوة فاعسلوا ووجوهكم وايديکم الى المرافق) (مانده: شپږمه پاره).

په دي ايت کښي په صراحت سره ددواړو پښو پريمنخل بنودل شوي دي خو په کثرت سره احاديث ددي حکم خلاف دي اودا احاديث ددي ايت تر نزول وروسته

ويل شوی دی، نو دا امر ورڅخه معلوميږي چي الله تعالي دپښو مينخل په هغه صورت کښي فرض کړی دی چي موزي په پښو نه وي، که په پښو موزي وي مينخل يې فرض نه دی، دمينخلو په خای په موزو مسح کيږي.

په داډول حديثونو کښي يو هم هغه دي چي په بخاري کښي له مغيره بن شعبه رضی الله عنه څخه روايت شوي دي (رسول الله ﷺ د حاجت درفع کولو لپاره بهر ووت مغيره (رض) دخرمني په يوه لوبښي کښي اوبه واخستلی او تر شا ورپسي لاړ، رسول الله ﷺ چي د حاجت له رفع کولو څخه فارغ شو، مغيره (رض) اوبه اچولی، رسول الله ﷺ اودس وکړ او په موزو يې مسح وکړه.

امام بخاري رحمه الله يو بل حديث هم له مغيره (رض) څخه روايت کړی دي چي وايي:

لاره په پوه سفر کښي له رسول الله ﷺ سره ملگري وم، ماوغوبنسل درسول الله ﷺ موزی يې له پښو څخه ليري کړم، رسول الله ﷺ راته وويل: (هغوی پريږده ما پښي مينخلي وي) (اودس مي کړی وو) او دوی مي په پښو کړي وي (بيا رسول الله ﷺ ورباندي مسح وکړه، همداسي نور احاديث هم شته چي بخاري، مسلم او نورو راويانو روايت کړي دي. (کتاب الفقه ص ۲۲۰ ج ۱).

دمشبه موزو حکم

موزو ډپه پښو کيدلو په صورت کښي دا ثابته ده چي مسح ورباندي کافي ده وس دا حکم له موزو څخه جرا بو ته هم رسيدلی دي: وايي جرابی دموزو حکم ري، خو خبره دلته ده چي جرابي دموزو حکم لري کنه؟ په جرا بو کښي موزو شرائط تحقق مومي کنه؟

لما دکلبي قاعدی په اساس چي وايي (اليقين لا يزول بشك) دپښو اصلي فريضه مينخل دي، داشتباهي شي له پاره نه پريښودل کيږي، دهمدی احتياط له لاه امام مالک او امام شافعي رحمه الله دثخين (پنډو) جرا بو لپاره هم مجلد

اصل کښي په موزو باندي مسح کول يوجانز امر دي يعنی شارع (ع) سړو او ميرمنو ته اجازه ورکړې ده چي په سفر او حضر کښي په موزو مسح کولای شي دا حکم يورخصت دي چي شارع (ع) مکلفو اشخاصو ته رواکړې دي . درخصت معنی سهولت (آساني) ده خو په شريعت کښي هغه امر دي چي ديوه شرعي دليل په خلاف يي بل دليل هم وي او دلومړي په مقابل کښي ثابت وي . خو درخصت (په مقابل کښي د) عزيمت (لفظ دي هغه دادي چي په يوه داسي دليل ثبوت وي چي مقابل دليل ونلري .

په موزو باندي مسح ، کله کله واجب ده ، صورت يي دادي چي که دموزو په ايستلو اودپښو په مينځلو کښي دلمانځه دقضا کيدلو اندېښنه وه په دي حال کښي فرض ده چي (په اودس کولو کښي) دپښو دمينځلو په ځای په موزو مسح وکړي .

يا مثلاً (وقوف عرفه) دحج په موقع په عرفات ددريدلو په فريضه کښي که دوخت دتيريدلو ويره وه نو لازمه ده چي په موزو مسح وشي اوپښي ونه مينځل شي .

يا دومره اوبه وي چي پښي ورباندي نه مينځلي کيږي نو لازمه ده چي په موزو باندي مسح وکړي .

له داسي ځايونو هاخوا په موزو باندي مسح کول يورخصت يا جايز امر دي اودپښو مينځل تر مسح غوره ده . (کتاب الفقه ص ۲۱۷، ۲۱۸ ج ۱)

په موزو باندي په مسح کولو در رسول الله ﷺ عمل

په دي هکله دسفر السعادت ليکوال ليکي :
(در رسول الله ﷺ عمل له تکلف څخه خالی وو يعنی په دوو کښي يي ديوه امر خاص اهتمام نه کاوو که به يي موزي په پښو وي دپښو دمينځلو لپاره يي

کيدل شرط بللی دی منعل (يوازی تلی ته څرمن ورکول) کافی نه ده ، دامام اعظم رحمه الله په مذهب کښي په يوه روايت کښي راځي چي تخين (دومره پنډی جرابي چي اوبه تري نه تيريږي) به هم بشپړی څرمن لری که ترييدو پوري څرمن نه وه مسح ورباندي جايز ده . (امداد المفتين ص ۲۰۷ بهنني زيور ص ۷۱ ج ۱)

په موزو باندي دمسح حقيقت

(مسح على الخفين) په عربي ژبه کښي (خف) دموزي په معني دي دتښي لپاره يي د(خفين) لفظ دي نوداسي ويل کيږي چي پرته له عذره په يوه موزه مسح جائزه نه ده موزه له دي امله دخف په لفظ ياديږي چي خفت يعني سپکوالی او سهولت دي ځکه دمينځلو په اعتبار مسح سهل اوآسانه ده ، الله تعالی ته معلومه ده چي په موزه کښي سهولت دي اودرسول الله ﷺ په ژبه اعلان شوی ده . داسي هم ده چي په موزو باندي دمسح کولو سهولت يوازی دمحمدي امت ځانگړتيا ده . (درمختار ص ۳۲ ج ۲)

دشريعت په اصطلاح موزه څه شي ته ويل کيږي ؟

په شريعت کښي خف (موزه) هغه شي ته ويل کيږي چي دڅرمني په څير له څ شي څخه جوړه شوی وي ، تر بيديوي پښي پوښلي وي ، له پښو سره لگيدلو وي او اوبه نه تري تيريږي . (معارف السنن ص ۳۲۱ ج ۱) دخف ترجمه عام موزه نه ده (فيض الباري ص ۳۰۲ ج ۱)

په موزو باندي دمسح تعريف

په لغت کښي مسح (په يوه شي لاس تيږول) که څوک په څه شي لاس ووهي ويل کيږي (مسح عليه) يعني هغه په فلانی شي مسح وکړه .
دشريعت په اصطلاح له مسح څخه مقصد لوندوالی رسول دي ، دلته ل لمدوالی څخه مقصد په موزو په ځانگړي طريقه سره ده چي بيا به بيان شي پ

موزی نه ایستلي که به يي موزی په پښو نه وي نو یوازی دمسح کولو لپاره يي موزي نه په پښو کولی .

غوره خبره دامعلومیږي چي دنبوي سنت (اتباع) وشي يعني دموزو دمسح په هکله هغه له (تکلف څخه خالی) صورت باندي عمل وشي کوم چي رسول الله ﷺ کاوو . (مظاهر حق ص ۴۶۳ ج ۱)

مسئله: رسول الله ﷺ دخرمني په موزو مسح کوله (فتاوی دارالعلوم ص ۲۶۹ ج ۱) .

په موزو باندي دمسح کولو په هکله دامام اعظم رحمه الله قول

مسئله: په اودس کولو کښي په موزو مسح کول رخصت يعني په اساني عمل کول دي خو په موزو باندي دمسح کولو په ځای دپښو مينځل عزيمت يعني غوره ده .

داودس کولو په وخت کښي موزي ایستل اوپښي مينځل (په تيره په ساره موسم کښي) مشقت دي . له همدې امله شارع (ع) یوازی په خپل امت باندي مهرباني نه بلکه ستر احسان اوانعام کړی دي ، که دمحمدي امت څوک له دي احسان څخه انکار کوي نو ترهغه به بل څوک ناشکړه اوبي قدره وي .

په هدایه کښي ليکي څوک چي په موزو باندي دمسح کولو قائل نه دي هغه (بدعتي) دي که څوک ورباندي قائل دی اوپه عزيمت (اولی اوافضل) باندي دعمل په نيت په موزو مسح نه کوي اوپښي مينځي ثواب يي ورته رسيږي امام اعظم رحمه الله فرمايي : زه ترهغه وخته په موزو باندي دمسح قائل نه وم ترڅو چي دورځي په خير روښانه احاديث راته څرگند نه وو . (مظاهر حق ، ص ۴۶۲ ج ۱ اودرمختار ص ۳۵ ج ۱)

له مسح څخه دمنکر حکم

امام اعظم رحمه الله ته خلگو عرض وکړ چي داهل سنت والجماعت علامه څه ده ؟

امام صاحب وويل : ابوبکر او عمر رضی الله عنهما ترټولو صحابه وو غوره گڼل ، له عثمان او علی (رض) سره مينه لرل اوپه موزو باندي مسح کول جائز بلل ، په موزو باندي دمسح کولو منکر له اهل سنت والجماعة څخه وتلی دي (طهور المسلمين ص ۳۴) .

په موزو باندي دمسح په سراوراز

داچي په اودس کولو کښي دهغو غړو مينځل دي چي ښکاره دي اوژر ، ژر ورباندي گرز اودوږي کښيني ، دموزو په پښو کولو پښي پتيرې .

په عربانو کښي دموزوپه پښو کول عام عادت وو ، دهر لمانځه په وخت کښي هغوی ایستل اوپښي مينځل تکليف وو ، نودهغوی دپه پښو کولو په حال کښي مينځل ورڅخه ساقط شول اواوري وکړ چي په موزو دپاسه مسح کوی ترڅو مو دپښو مينځل ياد وي ، مسح دپښو دمينځلو يوه نمونه ده اوبل مقصد پکښي نشته (اسرار شريعت ص ۷۹ ج ۱) .

دموزو دلاندي خوا دمسح نه کولو وجه

که دموزو په لانديني برخه دمسح کولو جواز واي ، ډير حرج به وو ، ځکه بيا ورباندي گرځيدل ددي باعث وو چي ورباندي خاوري کښيني يعني ژر ناولي شي (اسرار شريعت ص ۸۰ ج ۱) .

په شريعت کښي نفس ازاد پريښودل شوي نه دي

په شريعت کښي چي تيسر (اساني) راغلی ده هلته په عبادت کښي دمطلوب شي په ترک کولو کښي نفس ازاد پريښودل شوی نه دي، له همدې امله شارع (ع) دموزو دمسح په هکله هم دري خبري ټاکلي دي:

اول: دمسح موده: دمقيم لپاره يوه ورځ اوشپه اودمسافر لپاره دري ورځي اوشپي، دا هغه موده ده چي انتظام اوالتزام يي کيدلای شي دالتزام همدا موده دتکليف په کچ دمقيم اومسافر په حال سمه معلومه شوي ده.

دوهم: شارع (ع) داشرط ايښي دي چي موزي به دپاکي په حالت کی په پښو کيږي چي دپښو کيدلو په وخت کښي يي دپاکي خيال وي او دگرز او دورو اثر پکښي کم وي اوداپاکي په هغې پاکي قياس کړی، همدا سي پرتله کول په نفس باندي خورا مثبت اغيز لري.

دريم: دريم حکم يي داکړي دي چي په موزو دپاسه دي مسح کوي، ترڅو دپښو مينځل يا دته راشي اودايي نمونه شي.

علی رضی الله عنه وايي (که په دين کښي د عقل دخل وای نو په موزو باندي تر پاسني برخه کښتني برخه مناسب وه).

زه وایم داچي مسح دمينځلو يوه نمونه ده اوپکښي له همدې پرته بل مقصود نشته او که دلاندي ورباندي مسح کيږي په لاره يي دناولتيا اټکل غالب دي، نو د عقل غوښتنه داده چي له پاسه ورباندي مسح وشي.

علی (رض) دشریعت په اسرارو خورا پوه شخص وو، دادهغه دخبرو اوخطبو څخه ښکاره ده خوله دي خبري يي موخه داده چي خلگ په دين کښي مداخله ونکړي، داسي نه شي چي عوام الناس خپل دين ته زيان ورسوي.
(حجة الله البالغة ص ۲۸۰ ج ۱ اسرار شريعت ص ۸۰ ج ۱).

په موزو باندي په مسح کولو کښي عقل دخل نلري

علی (رض) وايي: که په دين کښي د عقل دخل وايي نو د مسح لپاره دموزو تر برني برخي لانديني برخه ورو، خو مارسول الله ﷺ وليد چي په خپلو موزو يي په پورتنني برخه مسح وکړه (ابو داؤد).

تشریح: (وروه) يعني دموزي لانديني برخه (تلی) ناولی وي نو عقلا خوداغوره ښکاري چي په هغې برخه مسح وشي ځکه هغه بايد پاکه شي، خو په شريعت کښي عقل څه دخل نه لري؟ عام عقل خولاڅه کوي خاص اويشپړ عقل به دشریعت تابع وي هوښيار اوعاقل سړی به په هر صورت دشریعت متابعت کوي.

کفار، ملحدین اواهل هوا چي لار ورکي دي، دگمراهی سبب يي دادي چي د عقل متابعت کوي اود عقل دغوراوي ښکار کيږي (مظاهر حق ص ۴۶۸ ج ۱).

مسئله: دموزی تللی (لاندينی برخه) چي له ځمکي سره لگيږي مسح ورباندي جائزه نه ده (کتاب الفقه ص ۲۲۶ ج ۱).

په موزو باندي دميرمنو مسح کول

مسئله: په موزو باندي مسح کول، دسړی، ميرمني او خنثی (نرښځی) ټولو لپاره جائزه ده (درمختار ص ۴۱ ج ۱).

مسئله: په موزو باندي د مسح کولو دجواز اسباب ددواړو (سړی اوميرمنو) لپاره يوډول دي. (عالمگيري ص ۷۰ ج ۱).

په عربانو کښي دموزو ډولونه

په عربانو کښي په جرابو باندې دڅرمني گنډل دوه صورتونه لري :
اول : مجلد : دا هغه صورت دي چي لاندې باندې تر بېلډيو پوري څرمن ورکړي

دوهم : منعل : دا هغه صورت دي چي يوازي په تلې (دلاندني برخه) څرمن ورکړي دهمدي مروجو صورتو يا دونه دپخوانيو کسانو په کتابونو کښي شوي ده ، خو په عجمي هيوادونو لکه هند ، بخارا ، سمرقند ، اونورو کښي يو دريم ډول هم رواج دي ، هغه داچي جرابي ته لاندې باندې څرمن ورکوي خو داڅرمن تر بېلډيو (کعبين) پوري نه وي ، همدا هم منعل دي ، (اسماء المغيرة ص ۱۹۸ ج ۱)

په پښو اونړيو موزو مسح کول

دجوړښت دجنست په اعتبار جرابي دوه ډوله دي : تخين او رقيق د تخين (پنډي) اصطلاح دفقهاوو په نزد دهغو جرابو لپاره استعمالېږي چي دومره پنډي وي چي له بوټونو پرته دري ميله واټن تگ پکښي وکړای شي .

په پښه پسي پرته له تړلو يا پرته له تنميو دبوټ په خير ولاړه وي او اوبه ژر نه جذبوي .

لنډه داچي د تخين جرابو لپاره دري شرطونه ايښودل شوي دي : يوداچي لږ تر لږه دري ميله (خلور كيلو متره او اته سوه شل متره) لار به پکښي وهل کيدلای شي . دا په داسي حال کښي چي بله کومه جوړه ورباندې په پښو شوي نه وي .

دوهم داچي له پښي سره به پرته له تنگوالي او پرته له تړلو ولاړه وي دريم داچي اوبه به تري نه تيريږي او ژر به يي جذب کولای نه شوای په کومو جرابو کښي

مسئله : دحائضي اوجنب لپاره په موزو مسح کول جواز نلري يعنې په چا چي غسل واجب وي که هغه دحيض ، نفاس له ناولتياوي او که له جنابت څخه په موزو مسح ورته جواز نلري ځکه دټول بدن مينخل ورباندې فرض دي ، خو په مسح کولو همدا فرض نه پوره کيږي (درمختار ص ۳۶ ج ۱) .

مسئله : په چا چي غسل کول فرض وي او يا هغه چي اودس وکړي اوموزي په پښو کړي خو وروسته غسل ورباندې فرض شي دهغه لپاره په موزو مسح کول جواز نلري .

مسئله : که چا اودس وکړ موزي يي په پښو کړي ، جنابت ورته ورسیده . دومره اوبه يي درلودي چي اودس يي کولای شوای خو غسل ورباندې نه کيده اودس دي وکړي په موزو دي مسح نه کوي پښي دي ومينځي اودجنابت له پاره دي دغسل په نيت تيمم وکړي . (درمختار ص ۳۷ ج ۱ طهور المسلمين ص ۳۷) .

په موزو دمسح کوونکي امامت

مسئله : رسول الله ﷺ په موزو مسح کړي وه امامت يي وکړ ، نو دمسح کوونکي امامت په جواز کښي هيڅ شک نشته (مظاهر حق ص ۴۶۴ ج ۱ طهور المسلمين ص ۳۷) .

مسئله : دتارونو او ډبرو معمولي جرابي چي دمسح دجواز شرائط ونلري ، مسح ورباندې جواز نلري اودهغه شخص امامت صحيح نه دي ځکه جرابي دمسح شرائط نه لري او ده ورباندې مسح کړی ده (فتاوی دارالعلوم ص ۲۷۰ دبحر الرائق په حواله) .

چي له دي شرطونه څخه يو هم کم وي هغه رقيقي (نري) جرابي دي (فتاوی دارالعلوم له امداد المفتين سره ص ۱۹۵ ج ۲ ، شرح منية اوشامي) .
جرابي که وړيني وي که تاري همدا شرطونه (دمسخ لپاره) ضروري دي که د اشراط پکښي نه وو هغه رقيقي دي (شامي ص ۲۴۸ ج ۱ منة المصلی ص ۴۲)

په وړينو اوتاري موزو (جرابو) مسح کول

وړينو اوتاري موزو ته جرابي ويل کيږي که دهمداسي موزو (جرابو) دواړه لوري څرمن ولري ورته مجلدي وايي ، که يوازی دتلی لوري څرمن ولري ورته منعل وايي .

که موزی ټوله څرمن وي ، دتار اووړيو دخل پکښي نه وي بيا خفين بلل کيږي په خفينو ، مجلدو جرابو ، پنډو منعينو جرابو په اتفاق سره مسح روا ده که جرابي مجلدي نه وي يا نري منعلي وي يعني پنډو جرابو (تخين) شرائط يي پوره نه وي نو په اتفاق سره ورباندي مسح جائز نه ده .

خو هغه جرابي چي پنډي وي مجلدي او منعلي نه وي ، په هغوی مسح کول اختلافی خبره ده .

پنډی (تخيني) هغه جرابي دي چي دري شرطونه پکښي پوره وي :

اول : شفافي نه وي ، يعني که اوبه ورباندي راچولي شي پنډو ته ونه رسيږي .

دوهم : پرته له استمساک متمسکي وي يعني له پنډو سره پرته له تړلو ولاړي وي

دریم : مشی (تگ) پکښي ممکن وي يعني که په پنډو شي پرته له بلی جوړي دري میله تگ پکښي وشي .

که همدا دري شرطونه پوره وي بيا مسح ورباندي روا ده خودايادساتل پکار دي چي په موزو باندي مسح کول په حقيقت کښي دعلت (تنقيح المناط) په

طريقه ده ، هغه جرابي چي پورته يادشوي شرطونه ولري هغه په خفينو (موزو) کښي داخلي دي چي دمسخ دجواز حکم لري .

هغه روايتونه چي په جرابو دمسخ کولو په هکله دي هغه ټول کمزوري دي يا لږ تر لږه (خبر واحد) په حکم کښي دي ، چي په هغوي باندي په کتاب الله زياتوالی کيدلای نشي ، په هغوی باندي دمسخ جواز ومسح علی الخفين په متواترو حديثونو کښي دتنقيح المناط (علت) په ډول ثابت دي (درس ترمذی ص ۳۳۴ ج ۱) .

متواترو حديث هغه دي چي په هره طبقه کښي يي راويان تردوو ډير وي خو هغه بيا نه دي چي شمير يي دتواتر ترحد کم اويا ورته بديهي علم اليقين نه وي (تحفة الدر ص ۱۱) .

منعل موزی څه دي ؟

منعل دنون په سکون سره هغو جرابو ته ويل کيږي چي يوازی په تلی (لاندیني برخه) يي څرمن لگيدلی وي ، په پاسني برخه څرمن ونه لري (دمختار ص ۴۰ ج ۲)

دموزو دمنعل کيدلو مطلب

مسئله : دجرابو له منعل کيدلو څخه مطلب دادي چي په لاندیني برخه يي څرمن لگيدلی وي اودمسح په غرض يي په شا هم تربيديو څرمن ولري (فتاوی دارالعلوم ص ۲۷۵ ج ۱) .

مسئله : په جرابو باندي پرته له څرمني مسح جائز نه ده ، خوکه پنډی اومنعل وي اويا مجلد وي مسح ورباندي صحيح ده لکه دڅرمني په موزو چي صحيح ده (فتاوی دارالعلوم ص ۲۷۲ ج ۱ دبحرالرائق ص ۱۹۲ ج ۱ په حواله) .

په منعل جرابو باندې دمسح کولو حکم

په جرابو دپاسه دجرموقو حکم

مسئله: دمنعل شویو جرابو اندازه څومره ده دعامو جوړو په څیر لاندې باندې ورڅخه څرمن مراد ده که دهغې برخې ورباندې نشته کلکوالی هم دمسح کولو لپاره شرط دي؟

جواب: هغه چې یوازې تلې (لاندینۍ برخه) څرمن ولري منعل بلل کیږي که څرمن په زیاته برخه لگیدلی وه خو تریږدو رسیدلي نه وه هغه هم دمنعل په حکم کېني دي (طحطاوي ص ۱۴۰ ج ۱).
په منعل جرابو کېني که له څرمني وتلې ځای دومره پرر (پنډ) وو چې دمسح دجواز شرطونه پکېني پوره نه وو دمسح دجواز په هکله متاخرین علماء پکېني اختلاف لري، خودعدم جواز لوري داکثریت قول او احوط (دیر احتیاط) کار دي (اجسن الفتاوی ص ۶۷۵ ج ۲).

مسئله: په عادي تاری جرابو په هیڅ صورت مسح کول جواز نلري، که هغه ساده وي او که منعل، که ورباندې لاندې باندې څرمن وه هم مسح ورباندې جواز نلري، اما که څرمن ورباندې تریږدو پوره وه بیا مسح ورباندې جواز لري، هغه مجلدي بلل کیږي (امداد المفتین ص ۲۰۱ ج ۱).

مسئله: په مجلديو جرابو مسح جائز ده (عالمگیری ص ۶۳ ج ۱ امداد المفتي ص ۱۹۶ ج ۲).

مجلدي موزي

مسئله: هغه جرابې دي چې لاندې باندې ټولې په څرمن کېني پټې وي، (یا پوره موزي دڅرمني وي) (فتاوی دارالعلوم ص ۲۷۲ ج ۱).

مسئله:

دپاسه جرموقي وټري، جرموقي هم دجوړي په څیر دي خو دهغه جوړي (بوټ، خپلی، کپي، موچتي، پاپوښ) دپاسه په پښو کېږي ترڅو جوړه له اوبو اوختو خوندي وساتي، په دي صورتونو کېني که دشرائط ولري نو مسح ورباندې روا ده.

لومړي: هغه به دڅرمني وي یا به دومره پټې وي چې اوبه تري تيري نشي. دوهم: برسيري جرابي یا جرموقي به داسي وي چې که یوازې په پښو شي تگ پکېني وشي.

دریم: همدا برسیرني جرابي به هم داوداسه په حال کېني په پښو شوی وي (کتاب الفقه ص ۲۲۹ ج ۱ درمختار).

مسئله:

که جرموقي پراخي او آزادي وي، لاس يي تزي کېسته کاوو او په موزو يي مسح کوله جواز نلري (عالمگیری ص ۶۴ ج ۱، منية المصلی ص ۴۰).

دنايلون (لِيلون) په موزو (جرايو) مسح کول

پوښتنه:

ځيني کسان له عربو راغلي دي، پوهنتون او پوهنځيو کېني زده کړي کوي هغوی دنایلون (لِيلون) په جرابو مسح کوي، وايي زمونږ بوټونه پاک دي نو ولي جرابي لري کړو، ایا دنایلون په جرابو مسح روا ده؟

جواب:

په حدیثونو کېني راځي چې رسول الله ﷺ په خفینو مسح کړی ده، دمحدثینو او فقهاو په نظر خفین هغه موزی دي چی له څرمنی څخه جوړې شوې وي نو که دڅرمنی موزی (ساحرايه)، وی برته له کوم اختلاف څخه

ورباندي مسح روا ده خو که دتاريا وړيو وي نو دمسح دجواز لپاره وړت
شرائط شته ، هغوی به کلکی وي او که يوازی په پښو شي دري ميله به پکښې
تگ کيدلای شي .
دوهم داچې له تړلو پرته به له پښو سره ولاړی وي يعنې دغومره به پښې
اوکلکي وي .

اوبه غلا کړي ، که څه هم غلا ناروا ده خو همدا اوبه داودس کولو لپاره پاکي
دي . دغلا اوغصب شيان که په عبادت کښي استعمالیږي ، هغه هدف چې
پکښي تقرب الی الله دي نه ترلاسه کيږي ، اوسبب يې ښکاره دي
(کتاب الفقه ص ۲۰۳ ج ۱) .

دریم : هغه به اوبه ته جذبي داسي چې پښو ته ورسېږي که داسي جرابي وړ
بيا که دتاروي که دپړيو مسح ورباندي جائزه ده ، ځکه هغوی دڅرمني دمنوز
په حکم کښي راځي خودنایلون جرابي نه کلکي دي ، نه پکښي تگ کيدلای
شي اونه هم داوبو مخه نيولای شي ځکه هم دتولو په نزد په هغوی مسح کول
جواز نلري (فتاوی قاضي خان ص ۲۵ ج ۱) .

مسئله : که همداسي موزی په پښو شي مسح ورباندي صحيح ده خو په پښو
کول يې گناه ده ، هغه هم کبیره گناه ، که ورباندي مسح وشي لمونځ يې
صحيح دی .

همداسي دهغي پښي مينځل په اتفاق سره په اودس کولو کښي ضرور ده کومه
چې په قصاص (سزا) کښي دغوځولو وړ ده ، هغه مقصوبه پښه بلل کيږي وجه
يې داده چې په يوه جرم کښي يې دغوځولو حکم شوي دي خو هغه شخص
ضرور دي ، له پاکوالي سره سره داسي جرابي ضرور دي چې ورباندي شرعاً
مسح جائز وي ، که پورته يادشوي شرايط پوره نه وي ، نو ورباندي مسح جائز نلري (درمختار ص ۴۳ ج ۱) .
نه ده ، که ورباندي وشي اعتبار نلري . (فتاوی رجب ص ۲۸۱ ج ۴ ، علم الفقه اونظام الفتاوی)

په زړو موزو (جرايو) مسح کول

په عامو جرايو چې دمسح دجواز شرايط پکښي پوره نه وي ، مسح
جائز نه ده ، نو چې مسح جائز نه ده بيا که ورباندي وشي لمونځ هم نه کيږي مجلدي يا هغه چې دمسح دجواز شرايط يې پوره وي ، چې دزور والی له امله
محمد رفعت قاسمي) .

دغلا اوغصب په موزو باندي مسح کول

مسئله : په داسي موزو چې په غلا يا بله ناروا لاره يې ترلاسه کړي وي مسح ختم سره سره مسح باقي ده خويله ډله وايي چې دمسح دوخت له
جواز لري که څه هم په پښو کول يې ناروا دي ، خود چې په ناروا لاره يې ترلاسه کړي مجبوري حکم لري (درمختار ص ۴۷ ج ۲) .
په دي مسئله کښي علما دوه ډلې دي ، يوه ډله وايي چې دمسح دوخت له
امداد الاحکام ص ۳۹۳ ج ۱ دشامي په حواله) .
په دي مسئله کښي علما دوه ډلې دي ، يوه ډله وايي چې دمسح دوخت له
امداد الاحکام ص ۳۹۳ ج ۱ دشامي په حواله) .

جائز ده ، ځکه په داسي وخت کېني موزه دجبيړي (پټي) حکم لري (فتاوی دارالعلوم مع امداد المفتين ص ۲۱۱ ج ۲).

مسئله: که په موزو باندې دمسح وخت ختم شو خو دسړي لا اودس وو داشخص اختيار لري چي موزي باسي يوازي پښي مينځي اوکه ټول اودس کوي ، خوتول اودس اولي (غوره) دي (شامي ص ۲۵۵ ج ۱ فتاوی دارالعلوم ص ۲۱۱).

مسئله: که دموزي وخت داسي مهال ختم شو چي اوبه دومره سړي وي چيکه موزي وايستلي شي پښي خرابيږي (شلي کيږي ، يخ يي وهي) نوڅه به کوي ؟ په دي شبه کېني علما دوه ډلي دي ، يوه ډله وايي چي دمسح دوخت له ختم سره سره مسح باقي ده ، خوبله ډله وايي مسح ختميږي خوبيا مسح دجبيړي حکم لري (درمختار ص ۴۷ ج ۲).

په مېطنو موزو مسح کول

که څوک موزو (جرايو) ته خرمن ورکوي نو دوه ډولونه خوبي منعل اومجلد کول دي ، دريم صورت يي دادي چي جرابي ته ددنته له خواخرمن ورکړي ، ددي حکم هم دمنعل اومجلدو جرايو ده ، که خرمن ټولي جرابي ته تريږي وړکړل شوي وه مجلده ده کنه منعله ده اوپه منعله جرايه مسح جواز نلري .

مسئله: که جرابي وړيني يا دنازکي خرمني وي بيبي منعل کړي ، دمسح په هکله يني اختلاف دي ، دمنية دشارح په نزد راجح (غوره) جواز ده خو داداحتياط اوتقوى خلاف ده (امداد المفتين ص ۲۰۲ ج ۱).

آيا په بوتونو مسح جواز لري ؟

مسئله: کوم بوتونه چي تريږي پوري يي پښي پوښتلي وي دموزو حکم لري مسح ورباندې جائز ده ، خوداچي په گرځيدلو کېني ناولی کيږي ، هرلمانځه به که يي کاري مسح ماتيږي نو گټه نلري ، ځکه په لري کولو يي دمسح موده ختميږي (امداد الفتاوی ص ۸۰ ج ۱ ظهورالمسلمين ص ۳۶).

مسئله: دبوټ لاندینی برخه چي له ځمکي سره لگيږي ، ناولی وي نومسح ورباندې جواز نلري اوکه په لمانځه کېني په پښو وي نولمونځ نه صحيح کيږي (فتاوی دارالعلوم ص ۲۸۴ ج ۱ دعالمگيري په حواله اودترمذي درس).

په دستانو اوعمامي مسح کول

مسئله: په دستانونو (دسماغوگان ، لاس پوښي ، دستکش ، دستکلي مسح کول جواز نلري ، همداشان په عمامه (پگري ، لنگوټه ، لونگي) مسح کول ناجائز دي (رکن دي ص ۲۶ بهشتي زيور دهديه ص ۶۱ ج ۱ په حواله).

مسئله: دلته (په عمامه ، خولي ، خادري اودستکلو کېني) ستونزي نشته چي دمسح علی الخفين په نبوي حديث ثابت ده اوخلاف القياس ده نوپه موزو باندې بل شي قياس کولای نه شوای (درمختار ص ۴۳ ج ۱).

په سړو سيمو کېني دمسح حکم

مسئله: که داسي سړه سيمه وه چي هلته دموزو په ايستلو پښو ته زې رسیده نوپه داسي وخت کېني که دمسح وخت ختم هم وو ، مسح ورباندې

د زربول موزو حکم

مسئله: په شام کښي د زربول په نوم يو ډول موزي دي چي د دواړو بیدري لوزو ته خلاصیږي، بندونه لري تر پښو کولو وروسته بندیږي، پرانستې خایونه یې بیرته بند شي، په دې ډول موزو مسح کول جواز لري. (درمختار ص ۳۴ ج ۳).

یادونه: نن سبا د بندونو په ځای ځنځیر (قلفک) ورکوي په هغوی هم مسح صحیح ده. (شامي ص ۲۴۹ ج ۱) او.....

د رسول الله ﷺ خفین اونعلین (مبارک)

پوښتنه: په موزو باندي مسح کول مشروع دي ان د اهل سنت والجماعت ځانگړتیا ده رسول الله ﷺ په پښو کړي دي او د رسول الله ﷺ دنعلینو (پښو، پیزار، شکل اوصورت هم دسیر په کتابونو کښي راغلي دي څومره چي فکر کیږي په موزو باندي دپاسه نعلین پښو کول په قیاس کښي نه راځي خو په ځینو کتابونو لکه: شرح سفر السعادات، مدارج النبوت اوروضه الاحیاب کښي د امر حکم لري، که له جرابو سره یا پرته له جرابو په پښو شي مسح ورباندي جواز لري او که نه؟

جواب: په موزو باندي تر مسح وروسته د اهرم شرط دي چي هغوی د لمانځ لپاره پاکي وي یعني داسي ناولي نه وي چي د لمانځه مانع وي، بیا د اهرم نه ده چي له پښو سره په پښو شي، که یوازی موزي په پښو شي مسح ورباندي رو ده اولمونځ یې صحیح دي.

له رسول الله ﷺ څخه هم داسي روایت شته چي په موزو د پاسه یې پښو کړي دي خو هغه همدا مشهورې پښې نه دي کیدلای شي نوري یې ورباندي په پښو کړي دي داچي رسول الله ﷺ ورباندي مسح کړی ده اوس هم د مسح موانع نشته اوبنکاره ده چي د موزو لپاره شرط داده چي ساتر القدمین مع الکعبین به وي یعني پښي له بیدي سره پکښي پټي وي نو که کوم ډول بوتونه همدا سي دي چي پښي اوبیدي یې پکښي پټي وي مسح ورباندي جائز اولمونځ ورسره روا دي (ردالمحتار باب المسح علی الخفین).

آیا له رسول الله ﷺ څخه په جرابو مسح کول ثابت دي؟

پوښتنه: یوازی په مروج جرابو مسح کول جواز لري؟ ماله یوه مولوي صاحب څخه داواوړیدل چي له رسول الله ﷺ څخه په جرابو د مسح کولو روایت ثابت دي د باریکوالی اوقفا مت (پندوالی) قید پکښي نشته.

جواب: په جرابو مسح کول جواز نلري، د مسح علی الجوربین لپاره څلور شرطونه شته، دري هغه شرطونه دي چي په موزو (خفین) باندي د مسح د جواز لپاره ضروري وو، په جرابو کښي یو شرط د مسح د جواز زیات دي په درالمختار کښي راځي (او د مسح شرطونه دري دي: لومړي: داچي پښي له بیدو سره پټي کړي. دوهم: په پښه کښي کومه برخه ورڅخه (لوڅه) پاته نه وي.

دریم: یو فرسخ یا زیات عادی تگ به پکښي کیدلای شي. د جرابو لپاره بیا داچي دومره کلکي وي چي یو فرسخ پکښي تگ وکړای شي له ساق سره په خپله ولاړي وي، لاندې تري څه ونه لیدل شي اوڅه شي تېري لاندې تیر نشي) (درمختار علی الشامي ج ۱ ص ۱۷۹). نو که همدا څلور شرطونه پوره وو مسح ورباندي جواز لري.

مسئله : مولوي صاحب چي داوايي له رسول الله ﷺ څخه په جرابو مسح ثابت ده ، دابي علمي ده په حديث شريف کښي دومره شته (انه عليه الصلوة والسلام مسح على حفيه) (مع الفوائد ص ۴۲) . بل حديث دي (ان النبي ﷺ مسح على الجوربين) (جمع الفوائد ص ۴۲ ج ۱) لنډه داچي په (خف او جراب) مسح کول ثابت دي خو مراد ورڅخه هغه موزي (اوجرابي) دي چي پورتنی شرائط ولري ، يوازي درخت او کپري جرابي نه وي (والله اعلم وعلمه اتم واحکم) (فتاوى دارالعلوم ص ۲۷۴ ج ۱) .

موزی (اوجرابي) به څرنگه وي

مسئله : هغه موزي چي ايستل يي ضروري نه دي او مسح ورباندي جواز لري ، په هغوي کښي داخلور خبري ضروري دي .
اول : دومره به کلکي وي چي پرته له بل څه او تړلو په پښو پسي ولاړي وي .
دوهم : دومره کلکي وي چي دري ميله (۴ کيلو متره او ۸۳ متر) فاصله پکښي وهل کيدلای شي .

دریم : پنډوالی يي دومره وي چي تري لاندي پښه څرگنده نشي .
څلورم : اوبه به نه جذبوي يعني که اوبه ورباندي واچولی شي لاندي به تري نه وځي کومي موزي (اوجرابي) چي دشرائط ولري که هغوي دڅرمني وي تار او ورپو يابل څه ، مسح ورباندي جواز لري (مظاهر حق ص ۴۶۲ ج ۱) .

مسئله : عامه خبره داده چي دڅرمني پکښي شرط نه ده که په پنډتار يا کرمرچ څخه وي چي پرته له تړلو په پښو پسي ولاړ وي او که پرته له بلی جوړی په پښو شي او دري ميله پکښي تگ وشي ، په هغوي مسح روا ده .

مسئله : په کومو موزو چي مسح جواز لري که له دي سره ، سره چي کلکي وي ، تگ پکښي کيدلای شي داهم شرط دي چي پښي به يي تربيديو پوښلی وي ، تربيديو به کمي نه وي (ظهور المسلمين ص ۳۴ ، احسن الفتاوى ص ۶۱) .

مسئله : په کومو موزو چي مسح جواز لري هغوي تربيديو پوري پښي پوښلی وي بيدري هغه هډوکي دي چي دپښو په پورتنی برخه کښي راوتلی دي ، داځکه چي دپښو مينځل تربيديو پوري لازم دي ، که خورا کمه برخه پاته شي اودس نه کيږي ، (کتاب الفقه ص ۲۲۱ ج ۱) .

يادونه : موزي به تربيديو کمي نه وي زياتوالی يي حرج نه دي .
(رفعت قاسمي)

دحلالی اوحرامی څرمنی موزی

پوښتنه : څرنگه راته معلومي شي چي داموزي دکوم حلال څاروي دي که دحرام ، او که په ټولو هغو موزو مسح جواز لري چي دهرڅاروي وي ؟

جواب : پوست (څرمن) په دباغت پاکيږي او داوسوسه په کار نه ده چي دڅه ډول څرمني به موزي جوړي شوي وي (ستاسو مسائل ص ۶۶ ج ۲) .

په پلاستيکي موزو دپاسه جرابی

پوښتنه : که موزي له پلاستک څخه جوړي شوي وي سربيره ورباندي تاري جرابي پښو يي ايا مسح ورباندي جائز ده ؟

جواب : که له پلاستک سره جرابي وي ، مسح ورباندي صحيح ده ، دي ته

له گندلو پرته په جرابو مسح جواز نلري ځکه مسح په چرمي موزو جواز لري خو په جرابو مسح کول دموزو تحقق نه مومي ، داده مبطن په خلاف دي چي هلته تاري توبه او خرمن سره يو شوي دي ، ځکه په هغوی مسح جائز ده (احسن الفتاوى ص ۶۶)

دشيشي يا اوسپني دموزو حکم

مسئله : هغه موزی چي له شيشي ، اوسپني يا لرگي څخه جوړي شوي وي مسح ورباندي جائز نه ده ، ځکه کومي موزي چي له دي شيانو جوړي شوي وي انسان پکښي بي تکليفه تگ کولای شي (درمختار ص ۳۴ ج ۳ اوعالمگيري) .

څوک چي يوه پښه لري

مسئله : که دچا پښه غوڅه شوی وه ، که دپښي شاددريو گوتو په اندازه پاته وه نو په موزو يي مسح جائز ده او که دهمدي قرض په اندازه پاته نه وه بيا مسح ورباندي جواز نلري اومينځي به يي دلاندی لوري څخه ورباندي مسح نه کيږي ځکه دمسح ځای پاته نه دي خومينځل کيږي ، ځکه ځای يي باقي پاته دي .

مسئله : که دچا يوه پښه وه بله يي يا دپيداينست په وخت کښي نه وه يا تربيدی پورته غوڅه شوی وه ، داشخص به په يوه موزه مسح کوي (درمختار ص ۴۳ ج ۱) .

مسئله : که څوک گوډ وو چي گوتي يي نه وي خو نوره پښه وه مسح ورباندي جواز لري ، ترڅو پښه پاته وي مسح ورباندي کيږي (درمختار ص ۶۸ ج ۱)

مسئله : که دچا يوه پښه غوڅه شوی وي يوازی ددريو گوتو په اندازه پاته وه ، مسح ورباندي صحيح ده خو که تر دي اندازه کمه پاته وه په موزو يي مسح جواز نلري ، که دچا يوه پښه تر بيديو پورته غوڅه شوي وه اوپه بله يي موزه په پښو کړي وه مسح ورباندي جائزه ده (کتاب الفقه ص ۲۲۶ ج ۱) .

ترموزو دلاندی جرابی

مسئله : که تاري يا ورپښی جرابی چا په پښو کړي وي نري وي يا پښي خو سرييره يي ورباندي موزی په پښو کړی وي مسح ورباندي جائزه ده . (امداد الفتاوى) .

مسئله : کومي جرابي چي نن سبا معمول دي که تاري ، ورپښي ، يا نايلوني وي هيڅکله ورباندي مسح جواز نلري ، خو که دلاندی په پښو شي اوپری دپاسه دخرمني يانوري موزی په پښو شي مسح ورباندي جائزه ده . (فتاوى دارالعلوم ص ۲۶۷ ج ۱) .

دموزو مينځل څرنگه دي ؟

مسئله : که چا موزی په پښو کړي وي مينځلي يي خو دمسح نيت يي نه وو کړي بيا هم مسح ورباندي کيږي که څه هم موزي (چي په پښو وي) مينځل مکروه دي (کتاب الفقه ص ۲۳۲ ج ۱) .

خلاف دي ، نو غوره صورت يې هغه دي چي وړاندې بيان شو ، يعنې پوره اودس وکړې او بيا موزې په پښو کړي داهم شرط نه ده چي له اودس کولو سره سم دستي دي موزي په پښو کړل بلکي تر اودس ماتيدلو وړاندې په پښو کول يې چي هروخت وغواړي صحيح دي .

مسئله : په موزو باندې هغه وخت مسح کول صحيح دي چي سړې اودس کوي خو که په چا باندې غسل لازم وو بيا مسح کافي نه ده ، موزي به کارې ، که يې موده پوره وه او که نه وه (طهور المسلمين ص ۲۵ ، مظاهر حق ص ۴۶۶ ج ۱) .

مسح دموزو په کوم ځای او څرنگه کيږي

شارع عليه السلام دټولي موزې مسح کول دپښي دمينځلو په څير ضروري بللی نه دي که څه هم په موزو مسح کول دپښو دمينځلو په ځای کيږي اودټولي پښي مينځل فرض دي خو مسح هغسي نه ده .

ددې سبب دادې چي په موزو باندې دمسح کولو يو خاص مراعات دي شارع عليه السلام په دې هکله اساني جوړه کړي ده ، داچي په موزه باندې په څومره اندازه مسح کول فرض دي په اړه يې دامسئلي راځي .

مسئله : په موزو دپاسه ددري گونو په اندازه مسح کول فرض دي هغه هم دوري گوتي په اندازه ، شرط دادې چي مسح به دموزي په هغي برخه کيږي چيري چي پښه وي ، په دې مسئله کښي په موزو مسح کول دسر په مسح قياس کيږي نوله هم دي برخي چي پښه پکښي وي بل ځای مسح نه کيږي لکه په پنډه پسي نوره لگيدلی ټوټه ، مختني برخه يا يې په څنډو يا هم دلاندې له لوري ، مسح دپښو په پورتنې برخه کيږي خو تربيدو دلاندې هم جواز لري .

مسئله : په موزو باندې دمسح کولو دجواز لپاره له نجاست څخه دموزو پاکول شرط نه دي ، که په موزه باندې ناولتيا (نجاست) وو هم مسح ورباندې روا ده . خوله نجاست سره لمونځ صحيح نه دي (کتاب الفقه ص ۲۲۳ ج ۱) .

دمقيم اومسافر لپاره دمسح موده

مسئله : که دموزې شرطونه پوره وو په حضر (کور) کښي تريوي شپي او ورځي (۲۴ ساعته) مسح جواز لري اودشرعي سفر په حالت کښي تر دريو شپو ورځو (۷۲ ساعته) پوري جواز لري ، دافرق نلری چي سفر دطاعت دي او که دمعصيت .

په موزه باندې دمسح موده ، دموزې له پښو کولو څخه نه شمير له کيږي ، بلکي داودس له ماتيدلو وروسته موده شمير له کيږي ، مثلاً چاپه اوداسه باندې ماپښين ، موزي په پښو کړي خو مازديگر يې اودس مات شو له همدې مازديگر څخه به دمقيم لپاره ۲۴ ساعته اودمسافر لپاره ۷۲ ساعته موده شمير له کيږي .

مسئله : غوره صورت دادې چي بشپړ اودس وشي ، موزې په پښو کړي بيا چي اودس مات شي اوبل اودس کوي مخ اولاسونه ومينځي او په موزو مسح وکړي . تر ۲۴ ساعتونو که يې اودس کاوو همداسي به په موزو مسح کوي اوپښي به نه مينځي ، خودمسح موده ، له پښو کولو اونه له مسح کولو بلکي داودس له ماتيدلو څخه شمير له کيږي .

مسئله : داسي هم صحيح دي چي څوک لومړی پښي ومينځي او بيا وړاندې تر داسي څه چي اودس ماتوی نور اودس بشپړ کړي ، جواز لري خو دترتيب

مسئله: که دختر مني په موزو وینستان وو اود مسح په وخت کښي اوبه خرمنی ته نه رسیدلی مسح جائز نه ده، که يي په وینستانو د مسح اراده وکړه او خرمنی ته اوبه هم ورسیدلی بیا هم مسح صحيح نه ده (کتاب الفقه ص ۲۲۸ ج ۱).

مسئله: موزه به د پښي د دریو گوتو په اندازه شلیدلي نه وي.

مسئله: مسح دلأس په گوتو کيږي که په یوه گوته مسح وشي جائز نه ده. خکه په دي صورت کښي دا احتمال شته چي د مسح اندازه پوره نشي، کیدلای شي په لومړي مسح گوته وچه شي، خو که په یوه گوته دري خایونه مسح وشي او هر کله گوته لمده شي بیا جواز لري، په لاس سره هم مسح ضروري نه ده، که باران وو اود مسح په خای اوبه وپيږي هم مسح صحيح ده (کتاب الفقه ص ۲۲۶ ج ۱ درمختار ص ۳۸ ج ۲).

مسئله: په موزو باندي د مسح فرض اندازه داده چي دلأس د دریو گوتو په اندازه په هره موزه دموزو په پورتنی برخه مسح وشي غوره طریقه يي داده چي د دواړو لاسونه گوتي په اوبو لمدي شي اود موزو د گوتو په لوري کښيښودلی شي او پورته لورته راکښ کړای شي گوتي به موټ نه وي اوسره پرانستي به وي.

مسئله: که چا چپه مسح وکړه يعني دلأس گوتي يي د پښو د بيديو له لوري د پښو د گوتو لورته کش کړی هم جواز لري خو دادست خلاف عمل دي (طه‌ر المسلمین ص ۲۵).

مسئله: لومړی دي د دواړو لاسونو گوتي په غیر مستعمل (تازه) اوبو لمدي کړی بیا دي د پښي گوتي د پښي پښي په گوتو برابر په موزه په غوړیدلی ډول

کښيږدي اود بيديو په لور دي راکاږي اوبيا دي د کښي لاس گوتي په کښه پښه همداسي راتيري کړی.

د ادمسح مسنونه طریقه ده خو که څوک یوه گوته دري خلی په موزه باندي بیل بیل خای او هر خل گوته په اوبو لمده کړی هم مسح جواز لري، خو که هر خل گوته لمده نه شي جائز نه ده (مظاهر حق ص ۴۶۷).

مسئله: که مسح په گوتو ونشي، په ورغوي وشي یا په لمده لرگي یا جامه وشي هم جواز لري.

مسئله: که د باران یا نوري اوبه یا څاڅکي د دریو گوتو په اندازه په دواړو موزو ولگيږي یا د شبنم په لمدوالی وایښه ورباندي د مسح په اندازه کش کړای شي مسح کيږي، که وایښه د باران په اوبو لوند وو او ورباندي د مسح په څیر تیر شو هم مسح وشوه.

مسئله: که دموزو په لاندیني برخه یا له پښي او کښي اړخه مسح وشي یا تر دریو گوتو په کمه اندازه مسح وشي جواز نلري.

مسئله: که چا گوتي ورباندي ولاړي کښيښودلی اولاس دومره لوند وو چي د دریو گوتو په اندازه يي موزي لمدي کړي جائز ده، که اوبه کمی وي یوازی د دریو گوتو د سرونو اثر پاته شو مسح ونه شوه (طه‌ر المسلمین ص ۳۶).

مسئله: که په یوه موزه د دوو گوتو په اندازه اوبه بله موزه د پنځو گوتو په اندازه مسح وکړای شي جواز نلري.

مسئله: که د چا پښي زخم وي نه يي مینځلای شوای اونه يي مسح کولای شوای بل کس ته يي د مسح کولو جواز شته (عالمگیری ص ۶۵ ج ۱).

مسئله: که په بته گوته او ورسره نژدي گوته مسح وشي . دواړي غوړيدلی دي
مسح جواز لری . **مسئله:** که چا په موزو باندی دری گوتي کښيښودلی خو
کښ يې نه کړي جواز لري خو دست خلاف عمل دي .

مسئله: که يې دگوتو په سرونو مسح وکړه او اوبه ورڅخه څڅيدلی مسح جواز
لری او که نه څڅيدلی وي جواز نلری .

مسئله: داندامونو په مينځلو چي کوم لمدوالی پاته کيږي مسح ورباندې
صحيح ده که هغه څڅيدلی او که نه . خو که دسر تر مسح وروسته لمدوالی پاته
وو په هغوی (دموزو) مسح جائزه نه ده .

مسئله: که په دواړو موزو په ساره مسح وشي جواز لري .

مسئله: که ورغوي کښيږدي يا گوتي کښيږدي او کش يې کړی دواړه صورتونه
صحيح دي ، خو غوره داده چي په ټول لاس مسح وکړای شي ، که دوزغوی په
شامسح وکړای شي هم جائزه ده .

مسئله: په مسح کښي ليکی (داوبو ښي) شرط نه دي خومستحب دي .

مسئله: په مسح کښي خوځلي گوتي کښول سنت نه دي يوازی يوځل مسح
کيږي داسي نه دي لکه په اوداسه کښي چي اندامونه دری ځلی مينځل کيږي
مسح يوځل ده .

مسئله: په موزو باندې دمسح کولو نيت شرط نه دي (فتح القدیر).

مسئله: که چا اودس وکړ ، مسح يې وکړه اوبه هغه کښي يې دښودلو نيت وو
دپاکي نيت يې نه وو صحيح ده اومسح وشوه (خلاصة ، فتاوی عالمگیری
ص ۶۶ ج ۱) .

مسئله: که موزه ارته وه ، که پاته پښه پکښي ښکاره کيدله دانقص نلری .
خو که موزه ارته وه اومسح په زانده برخه وشوه په دي صورت کښي مسح
صحيح نه ده ، ځکه په هغه ځای کښي پښه نشته ، خو که يې هغه خالی برخي
ته پښي ورسولی اومسح يې وکړه بيا صحيح ده .

که دموزی په خالی ځای مسح وشوه ، بيرته دي راوگرځوي خو بقول دادی چي
دمسح دراگرځولو اړتيا نشته ، (درمختار ص ۳۴ ج ۲ ، عالمگیری ص ۶۶ ج ۱) .

په موزو باندې مسح څه وخت ناروا ده ؟

مسئله: که موزی تربيديو کښته وي مسح ورباندې جواز نلری .
(فتاوی دارالعلوم ص ۲۷۴ ج ۱) .

مسئله: که موزه دومره خيري شوی وي چي دتگ په مهال تر دريو گوتو زياته
پښه تری ښکاره کيږي مسح ورباندې جواز نلری .

مسئله: که يوه موزه دوه دری ځايونه بيل بيل سوري وي ، که هغه سوري سره
يوځای شي او ددريو په اندازه شي مسح ورباندې روانه ده .

مسئله: که په دواړو موزو کښي دومره سوري اوخيري ځايونه نه وو چي که
سره يوځای شي ددريو گوتو په اندازه شي څه ستونزه نلری مسح ورباندې جائز
ده .

مسئله: که تردریو گوتو زیانه خیری وه خو دتگ په وخت کبني خرمن ورباندي راتله اوپنه تری د دریو گوتو په کمه اندازه ښکاره کیدله مسح ورباندي روا ده (طهور المسلمین ص ۳۵ درمختار ص ۴۴ ج ۲).

مسئله: که غسل واجبیږي بیا هم مسح باطلیږي. غسل کول اوپنې مینخل ضرور دي (یعني په جنابت، حیض اونفاس سره مسح باطلیږي).

مسئله: که چا په بي اودسي کبني موزی په پښو کړي، بیا بي داودس کولو په وخت کبني پښي ونه مینخلي او مسح بي ورباندي وکړه باطل اوبې اعتباره ده ترڅو بي پښي مینخلي نه وي بي اودسه دي.

مسئله: څوک چی موزی په پښو کوي، مسح ورباندي روا وي خوداودس کولو په وخت کبني دمسح کولو په ځای پښي ومینخي دا جائز (بلکي غوره) دي خو که دلمانځه وخت تنگ وو اودموزو په ایستلو اودپښو په مینخلو بي لمونځ قضا کیده بیا ورته روانه ده، نوراندامونه دي ومینخي اوبه موزو دي مسح وکړي.

مسئله: که اوبه کمی وي اودموزو په ایستلو ورباندي ټول اندامونه نه مینخل کیدل اوتیمم ته اړ ایستل کیده بیا دي په دي صورت کبني چي دمسح وخت بي پاته وي موزی نه باسي مسح دي ورباندي وکړي، داغوره ده (طهور المسلمین ص ۳۷ کتاب الفقه ص ۲۲۲ ج ۱).

مسئله: هر هغه شي مسح ماتوي کوم چي اودس ماتوي، ځکه مسح داوداسه خبره ده، نو هغه څه چي دکل ناقض (ماتوونکی) دي دجز هم ماتوونکي دي ورسره دموزی ایستل که څه هم له یوي پښي وي اودمسح دوخت پوره کیدل مسح ماتوي (درمختار ص ۴۶ ج ۲).

په غبرگو موزو دمسح حکم

مسئله: که چاغبرگی موزی لاندی باندی په پښو کړی وي، سربیره موزو اعتبار لری، که هغه وایستله شي اودلاندی په پښو وي هم مسح ماتیري اوبه لاندینی موزو بیا مسح لازمیري (شامي کراچي ص ۲۷۳ ج ۱).

مسئله: که دلاندی تاري موزو (جرايه) وه اوسربیره دخرمني موزو وه، په سربیره موزو مسح کول کفایت کوي (شامي ص ۳۷۳ ج ۱ عالمگیری).

مسئله: که سربیره موزو ددریو گوتو په اندازه سوزي وه مسح ورباندي جواز نلری (بدائع ص ۱۱ ج ۱، درمختار ص ۴۰ ج ۱).

په موزو باندی مسح څه وخت باطلیږي؟

مسئله: که دمسح په موده کبني موزو له پښي څخه وایستله شي دمسح وخت ختم اومسح باطلیږي.

مسئله: که په ناڅاپی توگه پښه له موزی وخیږي اودپښي ډیره برخه په اوبولمده شي مسح باطلیږي ددواړو پښو مینخل ضروري دي که یوه پښه له موزی څخه ختلی وه که دواړه توپیر نلری که بي اودس وو یوازی پښي دي

مسئله: له شرعي موزي څخه د پښي دزياتي برخي وتل يا قصد ايايستل دتولي موزي دايستلو حکم لري ، قاعده ده (للاکثر حکم الكل) .

د پښي دبرني برخي وتلو او ننوتلو ته اعتبار نشته يعني که موزه پراخه وه اود پښي برني برخه وټه ننوته اعتبار نلري (د پښي دبرني برخي مطلب تر پيدويو دلاندي په پنده باندې برخه ده) (درمختار ص ۴۷ ج ۲) .

مسئله: د دواړو يا يوي موزي په ايستلو اود مسح دمودي په ختميدلو مسح ماتيري (هدايه) خودايه هغه صورت کښي چي اوبه موندل کيږي ، که اوبه نه وي مسح نه ماتيري اوبه هغي مسح لمونځ کيږي ، ان که بيا هم اوبه نه موندل کيدی لمونځ دي پسي کوي (عالمگيري ص ۶۸ ج ۱) .

مسئله: که موزه دومره پراخه وه چي که گوتي تري ننوزي او مسح وکړي جواز نلري .

مسئله: که څوک دموزي په څنډه يا دشا (پندي) له لوري يا تريپديو له لوره لوري په موزو مسح وکړي جائز نه ده (کتاب الفقه ص ۲۲۶ ج ۱) .

پرته له اودسه په موزو مسح کول

پوښتنه: که چا بي اودسه موزي په پښو کړي ، دلمانځه وخت راغي اودس يي وکړ او په موزو يي مسح وکړه لمونځ يي کيږي که نه ؟
په دي مسئله کښي د فقه په کتابونو کښي د طهارت لفظ راځي داپه اوداسه دلالت کوي که د بدن پاکي اوبه د پښو ناولتيا پښي ؟

جواب: که څوک اودس ونکړي ، پښي وټه مينځني مسح ورباندې جواز نلري له طهارت څخه مقصد اودس دي دايوه اتفاقي خبره ده (فتاوی دارالعلوم ص ۲۲۲ ج ۱) .

مسئله: د مسح لپاره دا ضروري ده چي موزي په په اوداسه په پښو شوي وي (فتاوی دارالعلوم ۲۶۸ ج ۱) .

مسئله: که په موزو باندې نجاست وو بيا هم ورباندې مسح صحيح ده خولمونځ ورسره صحيح نه ده (کتاب الفقه ص ۲۲۳ ج ۱) .

که مقيم مسافر شو

مسئله: که مقيم وموزو تر پښو کولو وروسته چي د مسح موده يي لاپوره شوي نه وه اومسافر شو ، دا ورته جائز ده چي دمسافر د مسح موده پوره کړي يعني تر دريو ورځو او شپو په موزو مسح وکړي .

مسئله: که مسافر د مسح دمودي تر پوره کيدلو وړاندې مقيم شو ، د مسح تر مودي ورته مسح کول جواز لري ، مثلاً که چا سهار اودس وکړ موزي يي په پښو کړي مازيگور کور ته راغي نو يوه شپه او ورځ به پوره کوي (مظاهر حق ص ۴۲۹ ج ۱) .

مسئله: که مقيم د مسح دمودي تر پوره کولو وروسته مسافر شو ، موزي دي وباسي اودس دي وکړي او که مسافر د مقيم د مسح تر مودي وروسته کور ته راغي موزي دي وکاروي اودس دي وکړي .

پوره نه وه هغه دي بشپړه کړي ، داځکه هغه اوس دمقیم حکم لري (درمختار ص ۲۸ ج ۲) .

مسئله: دموزو شخص که داودس کولو په وخت کښي عذر نه وو اوموزي يي په پښو کړي نو دروغو کسانو په څير يي تر معلومي مودي ورته مسح جواز لري

که داودس کولو په وخت ياديوي موزي دپښو کولو په وخت کښي ورته عذر پيدا شو نودلمانځه په وخت کښي ورته مسح صحيح ده ، دوخت تر تيريدلو وروسته جواز نلري (فتاوی عالمگیری ص ۶۷ ج ۲) .

مسئله: که يوي موزي ته اوبه ورسېږي اوتوله پښه لمده کړي په دي صورت کښي مسح ماتېږي موزی به باسي اوپښي به مينځي (رکن دين ص ۲۶ او ...)

مسئله: که چا اودس وکړ اوپه گوتو لمدوالی پاته وو په هغوی يي دموزو مسح وکړه جواز لري خوکه يي دسر مسح وکړه اودگوتو په پاته لمدوالی يي په موزو مسح وکړه جواز لري خوکه يي دسر مسح وکړه اودگوتو په پاته لمدوالی يي په موزو مسح وکړه جواز نلري (منية المصلی ص ۴۱) .

په موزو باندی دچامسح صحيح ده ؟

اول : داودس کوونکی مسح صحيح ده که هغه سړی وي که ميرمن ، مقیم وي که مسافر ، په دي شرط چي ټول شرائط يي پوره وي .

دوهم : دغسل کوونکو مسح صحيح نه ده ، که غسل فرض وي اوکه سنت ، په سنت غسل کښي هم پښي لمدیږي نومسح نه پاته کیږي .

یو صورت دادي چي په سنت غسل کښي ، دغسل په وخت پښي لوړځای کښیږدي اودي کښيني له پښو پرته نور بدن ومينځي اوپه موزو مسح وکړي (درمختار) .

دریم : څوک چي تیمم وهي په موزو ورته مسح جائز نه ده . څلورم : که کوم عذر نه وو دمقیم لپاره ترحدث (دبی اودسی) ، وروسته یوه شپه اوورځ اودمسافر لپاره تر دزیو شپو ورځو مسح جواز لري (علم الفقه ص ۷۷ ج ۱) .

په موزو باندی دمسح دجواز شرائط

اول : په هغو موزو مسح کول جواز لري چي که په پښو شی دپښو هغه برخه پټه کړي کومه چي په اوداسه کښي يي مينځل فرض دي يعني تربیلويو پوري ، که موزی ددریو وړوگوتو تراندازی پوري سوري اوڅيري وي څه مشکل نه جوړوي دوهم : موزی به دومره زړی نه وي چي دمسح مانع وگرزي . دریم : موزی به له پښو سره لگیدلی وي دومره به غټي نه وي ، چي له پښي څخه يي کومه برخه خالی وي ، که دغومره غټي وي بیا دي په هغه ځای مسح کیږي چي هلته پښه وي .

څلورم : دموزو څلور شرطونه به يي پوره وي يعني :

الف : دومره به پټې وي چي پرته له تړلو په پښو پسي ولاړی وي .

با : دومره به کلکي وي چي دري میله تگ پکښي وشي .

ج : دومره به پټې وي چي تري لاندې پښه ښکاره نشي .

د : اوبه به نه تري تیرېږي .

ه : دحدث بي اودنسي ، وړاندی به په بشپړ اودس پښو شوي وي که څه هم دپښو کولو په وخت کښي داودس پوره نه وي يعني که څوک لومړی پښي ومينځي موزی په پښو کړي بیا اودس جواز لري ، داښه هغه حالت دي چي

دموزو دپښو کولو په وخت کېښي اودس بشپړ نه دي ، اوبيا مسح ورباندي کولای شي (علم الفقه ص ۷۴ ج ۱) .

مسئله: دموزو دمسح دجواز لپاره دشرط نه دي چي په پوره اوداسه په پښو شي ، که څوک پښي ومينځي ، موزي پښو کېړي بيا داودس دما تيدلو تر سبب ورباندي اودس وکړي ، صحيح دي ، خوشرط دادي چي اودس به په اوبو کوي (تميم به نه وهي) ټول اندامونه چي فرض دي ومينځل شي اودس مسح پاته نشي (کتاب الفقه ص ۲۲۳ ج ۱) .

دمسح فرضونه

۱ مسئله: مسح دموزو په برسيرنه سطح کېړي چي دپښي دشالوري دي .

۲ مسئله: موزي به دگوتوله لوري دپښو لورته ددريو وړو گوتو په اندازه مسح کېړي ، که لاسونه لامده وي ، که بل څه لوند شي ورباندي تيرشني يادباران په اوبو هرومرو لوندوالی ورته ورسپړي ، جواز لري اوهمدامسح بلل کېږي .

مسئله: ددا شخص اختيار دي چي په دواړو موزو يوځای مسح کوي او يا لومړی په يوه اوبيا په بله موزه مسح کوي ، دا يي هم اختيار دي چي په کومه يوه وغواړي په هغی يي وکړي (علم الفقه ص ۷۸ ج ۱) .

دمسح ستونزه اومستحبات

۱ . په لاس مسح کول ۲ : دمسح کولو په وخت دگوتو پرانستل ۳ : گوتی په موزو اېښودل اوبيا داسي راکاږل چي دلمدوالی نښي تري پاته شي ، ۴ : مسح دپښو دگوتوله لوري پيل کول اودپښو لورته کشول . ۵ : مسح له گوتو

تريپښو کول ۶ : په دواړو موزو يوځای مسح کول ۷ : په پښي لاس ، پښي موزه اوبه کين لاس کينه موزه مسح کول ۸ : دلاس دروغوي په لور مسح کول نه دگوتو په شا .

دمسح ستونزه اومستحبه طريقه

مسئله: ددواړو لاسونو گوتي په غير مستعملو اوبو لمدول دپښي لاس گوتي غوړول اوبه پښي موزه اېښودل دکين لاس گوتي په کينه موزه اېښودل اوبيا له گوتو دپښو لورته راکاږل چي په موزو باندي دلمدوالی نښي پاته شي .

مسئله: مسح په سربيره برخه کېږي نه دتلی په لوري (علم الفقه ص ۷۸ ج ۱) .

مسح څه وخت واجب ده ؟

۱ مسئله: که له چا سره دومره اوبه وي چي له پښو پرته توراندامونه ورباندي مينځل کيدل نو په موزو باندي مسح واجب ده .

۲ مسئله: که څوک په خوف (ويره) کېښي وو اودپښو په مينځلو ورباندي وخت تيريده يا که دموزو په کښلو اودپښو په مينځلو دعرفات دريدل ورڅخه تيريدل ، ورباندي واجب ده چي موزي ونه باسي او ورباندي مسح وکړي .

۳ مسئله: که دموزي نه کولو په صورت کېښي ورباندي دخارجی يا رافضي اټکل کيده ورباندي واجب ده چي په موزو مسح وکړي .

۴ مسئله: دموزوله ايستلو پرته دپښو مينځل گناه ده (علم الفقه ص ۷۷ ج ۱) .

۷: که غبرگی موزی (جراپی) په پښو شوي وي پورتنی دمسح شرائط ولري نو بیا لاس تري دننه کول او په لاندینیو مسح کول جواز نلری، که هغه شرائط پوره لري او که نه:

۸: که تاري موزی (جراپی) په پښو وي خوشرائط يې برابر نه وو او ورباندي دومره خرمن يې وزکړه چي يوازی په لاندینی برخه کښي په ځمکه لگیدله بیا هم ورباندي مسح جواز نلری (علم الفقه ص ۷۶ ج ۱).

هغه ښان چي ورباندي مسح صحيح ده

۱: په موزو باندي مسح جواز لری په دي شرط چي دمسح شرائط پکښي پوره وي که هغه دخرمني وي دتاروي او که دبل شي خو شرائط پوره کیدل يې ضروري دي.

۲: په بوټونو باندي مسح کول جائز دي خو په دي شرط چي پښي يې له بيديو سره پوښلي وي اوداسي تړل شوی وي چي پښه دومره تری بنکاره نشي چي دمسح مانع وي.

۳: که په موزو (جرايو) دپاسه توري په پښو شي په برنيو مسح کول جواز لري خو چي دمسح شرائط يې پوره وي، که دلاندنيو دمسح شرائط پوره وي او که نه وي خو چي سربیرنی په اودس پښو شوی وي.

۴: که دلاندی داسي موزی (جراپی) په پښو شي چي دمسح دجواز شرائط يې پوره وي اوسربیره داسي چي شرائط پکښي پوره نه وي، په برسیرنو مسح صحيح ده خو چي دومره نری وي چي اوبه تري تیریدلای شي، په اصل کښي دمسح په لاندینو باندي ده.

هغه ښان چي ورباندي مسح صحيح نه ده

۱: هغه موزی چي شرائط يې پوره نه وي، مثلاً داسي موزی چي دپښي ټوله هغه برخه يې نه وي پوښلي کومه چي مینخل يې فرض دي، ددریو گوتو په اندازه پښه تری بنکاري، یا دومره زری وي چي دمسح مانع وي یا يې مخته یادشوی څلور شرطونه، نه وي پوره، یا په بشپړ اودس په پښو شوی نه وي مثلاً تیمم يې وهلی وي.

نن چي کومي تاري، ورپښی یا نانلونی موزی (جراپی) معمول دي، په هغوی مسح نه کیږي ځکه هغوی دمسح شرائط پوره نلری، همداسي دفلز، ښیښي یا لرگي په موزو مسح نه کیږي، ځکه په هغوی کښي تگ ستونزمن وي (علم الفقه ص ۷۵ ج ۱).

۲: که دوه جوړی موزی (جراپی) په پښو شوي وي په لاندینیو مسح کیږي په

پورتنیو روانه ده. ۳: که دلاندی داسي موزی (جراپی) په پښو شي چي دمسح شرائط يې پوره وي اوسربیره ورباندي داسي موزی په پښو شي چي شرائط يې پوره نه وي نو په پورتنیو موزو مسح جائز نه ده.

۴: که دموزو دمسح موده ختمیږي دپښو له مینخلو پرته بیا ورباندي مسح جائز نه ده.

۵: که دستکشونه (لاس پوښي) په لاس وي دلاس په عوض مسح ورباندي جایز نه ده.

۶: دسر په بدل په عمامه (پگړی) مسح جواز نلری.

۵: که موزی دومره وری وي چي پیدي پکني نه پتیدلی اوبله توتیه یی ورباندی وگنډله ، مسح ورباندی جائزده .

۶: په زخم باندي په پتی مسح کول هغه دري صورتونه لری چي دمعدور په اودس کني پياتيرې خو دموزو اودپتی دمسح ترمينځ توپير دادي چي په موزو مسح کول ددریو گوتو په اندازه کيرې خو دپتی يا پلستر په ټوله سطحه يا يي په ډيره برخه کيرې .

دمسح باطلیدلو صورتونه

۱: په کوموشیانو چي اودس ماتيرې په هغوي مسح هم ماتيرې بيا مسح کولو ته اړتيا پيښيرې . دمعدور شخص چي دوخت په تيريدلو اودس ماتيرې مسح يي هم ماتيرې ، معدور به هم پني مينځي بيا به موزی په پښو کوي .

۲: که موزه له پني وڅيرې اويا دپني ډيره برخه له موزی وڅيرې که هغه قصدا وي اوکه بي ارادي ، مسح باطليرې موزی به کارې اوپني به مينځي .

۳: که موزه داسي څيري شي چي که تر پیدي لاندی وي اودتگ په وخت کني دپني هغه برخه ډيره تري ښکاره کيدله يا دگوتو خواته دومره څيری وه چي اندازه يي دريو گوتوته رسيدله ، يا دواړه ځايونه سوري وو چي دتگ په وخت کني ددریو گوتو په اندازه پښه ترې څرگنديدله مسح باطليرې پني به مينځي .

که موزه څو ځايه څيري وه څو هرځای تر دریو گوتو کمه اندازه وه خوټول څيري ځايونه ددریو گوتو اندازه ته رسيدل بيا هم مسح باطليرې خوشرط داده چي داڅيري ځايونه به په يوه موزه کني وي ، که په دواړو کني دومره څيری ځايونه وو چي ددریو گوتو اندازه يي پوره کوله بيا مسح نه باطليرې ، که خورا

واړه سوري په موزو کني وو داسي چي پڼه تارونه نه تری تيريدل اعتبار نلری که څه هم ډير وي که موزی څيري وي خودتگ په وخت کني ددریو گوتو په اندازه پښه نه تری ښکاره کيدله مسح نه باطلوي ، که داڅيری ځای زیات هم وي خوشرط پکني دپني دڅرگندتيا اندازه ده .

۴: که دپني زیاته برخه لمده شي په دي صورت کني به موزی کارې اوپني به مينځي که دمسح موده تيره شوه ، موزی به باسي اوپني به مينځي خوکه پښی ډيره وه چي که موزی وباسي اوتودي اوبه نه وي ، پښو ته زیان رسیده بيا دي نوره هم ورباندی مسح کوي او هغه ترداسي وخته چي داویره يي لري شي خو دامسح دپتی دمسح په څير ده يعني په ټوله موزه به مسح کيرې معنی داچي په اکثره برخه به مسح کوي او موزه به دڅيري په ځای وي .

يادونه: که دیوي موزی مسح باطله شوه دبلی هم باطله ده ، داسي جواز نلری چي يوه پښه ومينځله شي اودبلی په موزه مسح وشي ، مثلاً : يوه موزه دري گوتی څيري شي دواړه به کارې يا يوه پښه لمده شوه دواړی به مينځي (علم الفقه ص ۸۰ ج ۱) .

که دچا پني زخم وي

مسئله: که دچا يوه پښه زخم وه او په هغی يي پتی تړلی وه . اودس يي وکړ وپه پتی يي مسح وکړه او يوه موزه يي په پښو کړه په دي صورت کني به يوه موزه مسح کول جواز نلری خوکه يي په پتی مسح وکړه اودواړی موزی يي په پښو کړی بيا ورباندی مسح جواز لری (محيط السرخسي)

مسئله: که دچا په پښه زخم وو ، پني يي ومينځلی اوموزی يي په پښو کړی ، اودس يي مات شو اوپه موزو يي مسح وکړه همداسي يي څولمونځونه وکړل

بيا يي موزي وايستلي، معلومه شوه چي زخم بهيدلي دي اووينه تري راغلي ده خومعلومه نه وه چي څه وخت بهيدلي ده، که دزخم سر وچ وو او دي شخص موزي سهار په پښو کړي وي، نو دسهار لمونځ به نه راگرځوي اونور په راگرځوي.

مسئله: که دزخم سر په وينو لوند وو بيا دي کوم لمونځ نه راگرځوي (محيط

مسئله: که چا په زخم پتي کښېښوده، پتي لمده شوه اودالمدوالي يي بهر راووست اودس يي ماتيرپي څوکه لمدوالي بهر راوتلي نه وو اودس نه ماتيرپي (فتاوی عالمگيري).

مسئله: که پتي غبرگه وه څه لمدوالي تري راووت اوله څه برخي راوتلي نه وو بيا هم اودس ماتيرپي (تاتارخانيه، عالمگيري ص ۷۰ ج ۱).

مسئله: که دچا په موزو بل شخص مسح وکړه جائز ده (محيط، عالمگيري ص ۷۰ ج ۸).

په يوه موزه مسح کول

مسئله: دا جواز نلري چي په يوه پښه موزه په پښو کړي اومسح ورباندي وکړي اوبله پښه ومينځي که يوه پښه ومينځي دبلې مينځل لازم دي، خودادپتي خلاف دي که يولاس يا پښه جبیره (پتي، پلستر) ولري هغه مسح کړي دبل لاس يا پښي مينځل جائز څه چي فرض اوضروري دي.

مسئله: که څوک موزي په پښو کړي اومنظمه مسحه ورباندي کوي په پاکی او طهارت کښي داسي دي لکه دصحيح اودس څښتن چي پښي يي مينځلي وي.

مسئله: که مسح کوونکي امام وو اومقتدي پښي مينځلي وي کوم حرج نشته اولمونځ يي پي شېهي صحيح دي (طهور المسلمین ص ۳۷).

دموزي دخيري والی اندازه

مسئله: په موزه کښي يوه ضروري خبره داده چي هغه به ډيره خيري نه وي، دډيرو والی اندازه يي دپښو ددریو وړو گوتو اندازه ده اوداصحيح ده (هدايه).

مسئله: داهم چي ددریو گوتو په اندازه خيري والی ښکاره وي، که هغه خيري والی دموزي په بهرني يا کښتني ځواکښي وي اويا دشالورته وي دمسح مانع ده (محيط السرخسي).

مسئله: که په موزه کښي دساق (تريډی لوپ) خيري والی وي دمسح مانع نه ده (خلاصه).

مسئله: وړوگوتو ته هغه مهال اعتبار دي چي له گوتو هاخوا کوم بل ځای خيري شي اوهغه ددریو وړو گوتو اندازه وي، که دبتي گوتي اودغومره نوره اندازه خيري شي خو اندازه يي ددریو وړو گوتو اندازه نه واوړي مسح ورباندي کيږي.

مسئله: که دبتي گوتي او دوو نورو گوتو په اندازه موزه خيري شي مسح ورباندي نه کيږي ځکه اندازه يي تر دریو وړو گوتو اوږي.

مسئله: که دچا گوتي غوڅي شوي وي دموزو دخيري والی اندازه دبل چا دگوتو په اندازه اټکل کيږي (جوهر نيره).

مسئله: که په یوه موزه کښي بیل بیل سوري وی هغه سره جمع کيږي خو که په دواړو موزو کښي سوري وي هغه نه سره جمع کيږي، مثلاً که په یوه موزه کښي د یوې اوپه بله کښي د دوو گوتو په اندازه سوري وي نه سره جمع کيږي اوسح ورباندي جائز ده.

مسئله: که په یوه موزه کښي یوه گوته سوري په وړاندیني برخه کښي وو، د یوې گوتي په اندازه شاته اودیوې گوتي په اندازه اړخ ته وو مسح ورباندي نه کيږي (محیط).

مسئله: که هغه سوري سره یوځای شي اودستني سیم غوندي شي یا ترهغه هم واړه وي اعتبار نلري.

مسئله: هغه سوري اعتبار لري چي پراخ وي دننه پښه تری څرگنده شي یا د حرکت په وخت کښي پښه تری ښکاری اوپه ولاړه کښي بند وي، خو که دننه تری څه نه ښکاره کیدل هغه اعتبار نلري اوسح ورباندي جائز ده.

مسئله: که موزه له پاسه څيري شوه خودلاندی يې دڅرمنی یا رخت استر ورسره گنډل شوی وو بیا مسح ورباندي جواز لري (تیین).

مسئله: که موزه، دڅرمنی جرابی یا جاروق (بودول موزی دي) دپښو په پورتنی برخه کښي پرانستل کیدلی (ځینڅيري درلود) خو پښه يې پتوله دهغوی حکم د بندو موزو په څیر دی، خو که يې ډیره برخه خلاصیدله دموزی دسوریو حکم لري (فتاوی عالمگیری ص ۶۷ ج ۱ دزاهدی په حواله).

مسئله: دموزی څيري والی، لاندی باندی یا اړخ ته اعتبار لري، که موزی ستري وي اوتریديولوړی څيري وي دمصح مانع نه ده ځکه شرط تربیديولوړی ده.

دمصح په هکله څومهمي مسئلې

مسئله: موزه که دپښو ددریو وړو گوتو په اندازه څيري اوسوري وه مسح ورباندي جواز نلري.

مسئله: په موزه کی که دومره واړه واړه ځایونه سوري وه چي هغه سره یوځای شي ددریو وړو گوتو اندازه يې پوره کوله مسح ورباندي ناجائزه ده خو که داسوري په دواړو کښي وو یعنی په دواړو موزو کښي دومره شول چي درې گوتي کیدلی بیا مسح ورباندي جواز لري.

مسئله: په کومو شيانو چي اودس ماتیري په هغوی مسح هم ماتیري.

مسئله: که دمصح موده تیره شوه مسح باطلیري خو که هواډیره سره وه بیانه باطلیري ترهغه مسح کولای شی ترڅو يې ویره ليري کيږي.

مسئله: که دموزو دمصح موده پوره شوه خودشخص اودس وو پښي دي ومینځي نور اودس ضرور نه دي (مظاهر حق ص ۴۶۹ ج ۱).

مسئله: چاچی داودس په ځای تیمم وهلی وو هغه ته په موزو مسح صحیح نه

مسئله: چاته چي دموزو تر پښو کولو وړاندې يا وروسته جنابت ورسيد دهغه لپاره په موزو مسح صحيح نه ده ، خو که يې دجنابت لپاره تيمم اودحدث لپاره اودس وکړ اوپښي يې ومينځلي بيا يې په موزو مسح جايزه ده . خو که يې اوبه وموندلې بيا ناپاکه دي اوغسل به کوي پښي به مينځي (مضرات) .

مسئله: که جنوب سرې غسل وکړ خودبدن يوه برخه يې ناپاکه پاته شوه ، موزې يې پښو کړې اوبيا يې هغه ځای ومينځه ، په موزو يې مسح روا ده .

مسئله: که په اودس کښي کوم ځای وچ تری پاته شو دهغه ترمينځلو وړاندې يې اودس مات شو په پښو شويو موزو يې مسح جائز نه ده (عالمگیری ص ۶۶ ج ۱) .

مسئله: که يوه موزه وباسې يا په خپله وڅيری بله به هم کارې اوپښي به مينځي .

مسئله: که دمسح موده پوره شوه باطلېږي ، که يې اودس وو ، موزې دي وباسي پښي دي ومينځي او داودس کول ورته ضرور نه دي خو که اودس مات وو بيا دي ټول اودس هم وکړي .

مسئله: که تر مسح کولو وروسته موزې ته اوبه ورغلي ، پښه ترنيمه زياته لمده شوه دواړه موزې دي بيرته وباسي پښي دي ومينځي ټول اودس ضرور نه دي (بهشتي زيور ص ۷۳ ج ۱) .

مسئله: که په چا باندې غسل واجب شو موزې دي وباسي غسل دي وکړي .

مسئله: که پرته له اودس څخه موزې په پښو شي مسح ورباندې جواز نلري ، که يې پوره اودس وکړ پښي يې ومينځلي او موزې يې په پښو کړي بيا ورباندې مسح جائزه ده .

که په موزو باندې مسح هيره شوه

مسئله: که له چا څخه په موزو باندې مسح هيره شوه ، بيا باران وشو اوموزې يې ددريو گوتو په اندازه لمدي کړې يا وايښه دباران يا شبنم په اوبو لوند وو ورباندې تير کړ مسح يې وشوه (رکن دين صفحه ۲۵ دعالمگیری په حواله) .

يادونه: که مسح هيره شي اودس نه بشپړېږي اوچي اودس نيمگړې وي لمونځ نه کيږي ، همداسي که دمسح شرائط پوره نه وي مسح نه کيږي اوبيا لمونځ هم نه کيږي (محمد رفعت قاسمي) .

دموزو په مسح کښي غولول مه کوي

په پښو باندې مسح کول ضروري دی اوس دکم عقل خاوند هم دافکر نه کوي چي دلته نو خاص په پښو باندې مسح جايزه ده ، بلکه هرڅوک پوهيږي چي په موزو باندې دمسح کولو حکم دي ، ځکه چي دموزو دمسح يادونه وشي نو هغه وخت به ورباندې مسح کوي چي په پښو وي همدا په عام عرف کښي په پښو مسح بلل کيږي .

همداسي اصطلاح بل ځای هم وي ، مثلاً په سري داسي ووهي چي مات شي دلته مطلب دانه دي چي په لوڅ سري ووهي له همداسي مجاوري سره برابر

دیر احادیث راغلی دي چي رسول الله ﷺ په پښو مسح وکړه ، علی علیه السلام په پښو مسح وکړه .

یوه اهل تشیع په چالاکی سره یوه رساله لیکلې وه پکښي لیکلې یې وو چي ماد اهل سنت والجماعت له معتبرو کتابونو څخه په اوداسه کښي په پښو مسح کول ثابت کړي دي .

دامام احمد ، بخاری او مسلم روایتونه یې رانقل کړي وو په هغوی کښي یې در رسول الله ﷺ علی علیه السلام او نورو صحابه وو داوداسه کیفیت رانقل کړي وو بیا یې ویلي وو چي رسول الله ﷺ په پښو مسح کوله .

بي خبره سنی حضرات حیران شول ، دخپل مذهب معتبر کتابونو نومونه یې ولیدل چي پکښي در رسول الله ﷺ او صحابه وو په پښو مسح کولو بیا ن یې پکښي ولید .

هغوی نه پوهیدل چي دلته دموزو دپښو کیدلو حالت یادشوی دي (ظهورالمسلمین ص ۳۸) .

یادونه: داپوهان نوباید داسي هم پوه شي که موزی په صندوق یا بل ځای ایښي وي ، په پښو نه وي نومسح ورباندی کافی ده ځکه په روایتونو کښي دپښو یادونه شوی نه ده یوازی موزی یادي شوي دي (محمد رفعت) .

مسئله: مسح علی الخفین له ډیرو صحابه وو څخه رانقل شوی دي خو په ټولو کښي علماوو دحضرت جریر (رض) روایت ته اهمیت ورکړي دي . جریر دماندی په سورت کښي داودس کولو دآیت ترنزول وروسته مسلمان شوی وو چي مطلب پکښي دادی چي ددي ایت تر نزول وروسته رسول الله ﷺ په موزو باندی مسح کړی ده او جریر (رض) لیدلی دي . له همدی امله په دي روایت دروافضو تردید کیږي چي مسح علی الخفین داوداسه په ایت سره منسوخ گڼي .

په هر حال په مسح علی الخفین باندی اجماع شوی ده ، له همدی امله په مسح علی الخفین باندی قائل کیدل داهل سنت والجماعت نښه ده ، بلکه نن سبا خرداهل سنت والجماعت شعار دي (درس ترمذی ص ۳۲۹ ج ۱ دبحر په حواله) .

مسئله: که کوم قلع معذور موزی پښو کړي وي او ورته دتیمم ضرورت شو داودس کولو ورسره څوک نه وو ، تودي اوبه نه وي نو له دي کبله یې تیمم واهه دموزو دایستلو اړتیا یې نشته .

په درمختار کښي دتیمم دجواز لپاره داعذر یادشوی دي : (اولم یعد من بوضه فان وجد ولو باحر مثل وله دالك لا تیمم الخ) (فتاوی دارالعلوم بحواله الدر مختار ص ۲۱۵ ج اول باب التیمم) .

په پټی دمسح کولو دلیل

مسئله: په جبیره (پټی ، پلستر اونور) باندی دمسح دجواز دلیل دادی چي دعلی علیه السلام دلاس هډوکی داود که دخیبر په جگړه کښي مات شوی وو ، رسول الله ﷺ علی علیه السلام ته په لاس باندی دپټی دمسح کولو حکم ورکړ .

مسئله: امام اعظم رحمه الله لومړی په جبیره باندی مسح واجب بلله خو وروسته یې دصاحبینو په څیر دهغی په فرض بللو قایل شو (درمختار ص ۴۸ ج ۲) .

دجبیری تعریف

دفتهاوو په اصطلاح هغی پټی ته ویل کیږي چي دناروغ په کوم غړی باندی ترله شوی وي یا هغه دوا چي ورباندی وهله شوی وي دبندولو لپاره یې دشرط نه ده چي هغه په لرگیو لښتو ترل شوی وي (گواکی پلاستر او بندواژ ټول پکښي شامل دي) .

داهم شرط نه دي چي دپتي لپاره دغري مات والي ضروري دي ، نه دپتي حکم هغه وخت لري چي هغه غري ته ناروغي رسيدلي وي ، که هغه زخم وي ، ماتوالي وي يا ددهوکي درد وي .

لنډه داچي دفقهاوو په اصطلاح جبیره هغی پتی ته ویله کیږي چي دکوم مرض یا زخم له امله په اندام ترله شوی وي یا دوا ورباندی وهله شوی وي نوکه اوبه ورباندی نشي استعمالولای ورباندی مسح کول فرض دي .

نوکه مکلف انسان په داسي غري چي په اوډش یا غسل کښي يي مينځل فرض وي کومه پتي (پلستر یا بل څه) وتری یا ورباندی دوا ووهی اومينځل ورته زیان وي مسح ورباندی فرض ده ، په داسي حال کښي دوا هم دپتي حکم لري .

که دوا ته مسح کول هم زیان رساوو سربیره دي ورباندی پتي وتری اومسح دي کړی ، که کوم ځای ته اوبه زیانمنی وي نو په هغه ځای مسح کول فرض دي ، که مسح هم ورته زیان رساوو پتي دي ورباندی وپیچی اومسح دي کړی (کتاب الفقه ص ۲۶۷ ج ۱) .

په پتي او پلستر دمسح مطلب

مسئله : که کوم ځای مات شوی وي یا زخمی وي په اصل کښي دهغه ځای مينځل لازم دي په ځای يي مسح کیږي خوکه مسح کولو هم ورته زیان رساوو نو دي ورباندی پتي وتری اومسح دي ورباندی وکړي که په پتي باندی هم مسح ورته نقصان رساوو نو تری ساقطیږي يعنی نه يي مينځل لازم دي اونه هم مسح کول (درمختار ص ۵۰ ج ۲) .

مسئله : دپتي په زیاته برخه مسح کول کافی دي دتولی ځای نیسي :

مسئله : په پتي باندی دمسح کولو نیت شرط نه دي .

مسئله : په پتي باندی مسح کول نه په ټوله پتي شرط دي اونه خو واره مسح کول (درمختار ص ۵۱ ج ۳) :

مسئله : په مات شوی غري لرگی (یا پلستر یا بل څه) ټبرل ، دزخم پتي (پلستر و بندواژ) داغ ، دویني دکښلو ځای یا نور زخمی ځایونه مسح کول دهغوی دمينځلو حکم لري (درمختار ص ۳۸ ج ۳ باب المسح علی الخفين)

په پلستر باندی مسح صورتاً ده

یو په موزو باندی مسح ده ، هغه په حقیقت کښي مسح ده ، بل په جبیره (پتي) مسح ده ، هغه صورتاً مسح ده په حقیقت کښي هغه دمينځلو په حکم کښي دي ، په دي دوو مسحو کښي توپیر شته ، دجبیری مسح حکماً مسح نه ده ، دامسح له مينځلو سره یوځای کیدلای شی ، که یوه پښه زخمی وه ، په هغی مسح کیږي اوبله مينځله کیږي ، داصورت صحیح دی ، خوداسي جواز نلري چي یوه موزه وباسي او هغه پښه و مينځی او په بله مسح وکړی (درمختار ص ۴۹ ج ۳) .

په زخم باندی دمسح شرطونه

مسئله : په ټوله پتي باندی مسح کول شرط نه دی ، په اکثر برخه باندی مسح کافی ده ، مثلاً که زخم په ټول لاس باندی وي په هغه يي پتي ایښي وي که دهغی تر نیمي په زیاته برخه مسح وشي نو کافی ده .

که پتي تر خوږ ځای زیاته ترله شوی وي ، نو دوه صورته دی ، یا په دپتي پرانستل ورته زیانمن وي او یا به نه وي ، که يي زیان نه درلود نو پرانستل يي واجب دي او که ترنی لاندی برخه ضرر نه درلود مينځل يي ضرور دي که يي

مینخل خوب خای ته زیان رساوو نو په خوب من خای به مسح کوي او روغ خای به مینخی ، که مسح کولو بیا هم زیان درلود روغه برخه دي و مینخی .
که دپتی پرانستل خوب من خای ته زیان رساوو په پتی سربیره دي مسح کوي ، پتی دي نه پرانیزی که څه هم تری لاندې مینخل یا مسح کول امکان ولری .
په همداسې حالت کېښي په پتی په ډیره برخه مسح وشي کافی دي
(کتاب الفقه ص ۲۷۰ ج ۱) .

ایا په خوب خای مسح کیري که په ټول غري ؟

پوښتنه : که دکوم غری یوه برخه یا ټول زخم وو مثلاً پښه ، نو په ټوله پښه به مسح کیري او که یوازی په هغی برخه چي خوب ده ، که په ټوله پښه مسح وشي لمونځ صحیح دي ؟ څوک وایي چي مسح یوازی دپتی په برخه کیري نور مینخل کیري .

جواب : په ټولو صورتو کېښي مسح په هغی برخه کیري کوم چي زخم وي او روغه برخه مینخل کیري . خو که دروغی برخی اوبه په خوب خای راتلی اوزیان یي ورته رساوو بیا په ټوله حصه مسح کول صحیح دي ، که دروغی برخی اوبونقصان نه رساوو نودهغه شخص خبره سمه ده ، خوب خای به مسح کوي او روغ خای به مینخی ، که دپتی په منځ کېښي کله حصه لوڅه وه ورباندې مسح دي کوي ، تر پتی لاندې که څه کله برخه روغه وه مسح ورباندې صحیح ده ، نوره عضو به مینخی (فتاوی دارالعلوم ج ۱ ددرمختار په حواله)

که په لاس ، پښو زخم وو مسح به څه ټول کوي ؟

پوښتنه : که په لاس او پښه زخمونه وو او اوبو زیان رساوو مسح به څرنگه کوي ؟ که پتی تر زخم زیاته وه یا غسل ته اړتیا وه څرنگه به یي کوي ؟

جواب : که په مینخلو کېښي دزیان اندیښنه وه ؛ مسح دي وکړی ، په مسح کېښي دي ورباندې لوند لاس تیر کړی .

لومړی خود احکم دي چي که په زخم باندې له پتی پرته مسح کول زیانمن نه وو ، مسح دي کړی که څه هم ځینی ځایونه یي مسح پاته شی ، که زخم ته لوند لاس زیان رساوو په پتی دي مسح وکړی ، خواوشا که څه خای پاته شی کوم خرج پکښي نشته ، لاس دی په ټوله برخه تیروی که څه هم له ځینو برخو سره اوبه نه لگیدلی ، همدامسح صحیح ده ، که پتی تر زخم زیاته وه او ټوله پتی مسح شوه صحیح ده ، که دغسل اړتیا وه ، په زخم دي مسح وکړی او نور بدن دي و مینخی (فتاوی دارالعلوم ص ۲۹۷ ج ۱ درالمختار په حواله) .

مسئله : که په زخم یا پتی هم مسح نشوای کیدلای بیا تیمم صحیح دي (فتاوی دارالعلوم ص ۲۴۶ ج ۱) .

د زخم په مسح کولو کېښي سړی او میرمن سره برابر دي ؟

مسئله : په پتی باندې دمسح او ورسره اړوند مسئلو کېښي ، سړی ، میرمنی ، څوک چي بی اودسه وي یا غسل ورباندې لازم وي سره برابر دي ، یعنی دامستلی دټولو معذورانو لپاره دي .

په جبيره باندی دمسح کوونکی امامت

مسئله : د جبيری (پتی ، پلستر ، دزخم کالی) لپاره دمسح وخت مقرر شوی نه دي ځکه دامسح دمیځلو په ځای ده ، تردی چي په جبيره باندی دمسح کوونکی امامت دروغو کسانو لپاره صحیح دی اود عذر څښتن نه دي (درمختار ص ۵۰ ج ۲) (طهور المسلمین ، کتاب الفقه) .

دزخم دروغوالی په حالت کښی دمسح حکم

مسئله : که پتی دزخم دروغتیا له کبله ولویدله په خپله مسح باطلیږی او که زخم روغ نه وو او پتی ولویدله بیا مسح نه باطلیږی . خو موزه که په هر ډول له پښی وخیژی مسح باطلیږی ، که پتی په لمانځه کښی دروغوالی له امله ولویدله لمونځ به راگرځوی او که دپتی لویدل مضروو مسح نه باطلیږی . (درمختار ص ۵۱ ج ۳)

مسئله : که ناروغ پتی بدله کړه یا برسیرنه پتی ولویدله په دوهمه پتی مسح کول واجب نه ده ، البته مستحب ده (درمختار ص ۴۹ ج ۳) .

مسئله : که زخم روغ نه وو او پتی ولویدله ، که په لمانځه کښی وه که بهر مسح یی نه باطلیږی .

مسئله : که په لمانځه کښی دزخم دروغوالی له امله پتی ولویدله او دروستنی قعدی دتشهد دلوستلو تر اندازی وړاندی ولویدله لمونځ ونه شو ، په دي صورت کښی به دپتی ځای مینځی او لمونځ به دوهم ځلی کوی ، څو که په وروستنی قعده کښی دتشهد دلوستلو تر اندازی کښیناستلو وروسته .

ولویدله نو دامام اعظم ابوحنیفه رحمه الله رایه داده چي لمونځ یی ونشو خو صاحبین رحمها الله وایی چي لمونځ وشو ، ځکه دامهال لمونځ ختم شوی دي او پتی وروسته لویدلی ده (کتاب الفقه ص ۲۷۲ ج ۱ عالمگیری ص ۶۹ ج ۱) .
خو په دي موضوع کښی فتوی دصاحبینو په قول ده . (عالمگیری ص ۷۱ ج ۱)

په جبيره باندی دمسح لپاره اودس ضرور نه دي

مسئله : په جبيره (پتی ، پلستر) یا په زخم باندی په کومه توبه مسح کول دلاندینی برخی له مینځلو سره برابر دي ، دهغه بدل نه دي ، آن که په یوه پښه پتی وه هغه مسح کیږی او بله پښه مینځل کیږی ، ددي مسح لپاره کومه موده معلومه نه ده اونه دافرق لری چي پتی په اودس تړلی شوی ده او که په پی اودسه حالت کښی .

مسئله : په کوچنی اوستړه بی اودسي کښی په جبيره (پتی ، پلستر) مسح کیدلای شي . (کوچنی حدث بی اودسي اوله ستړی بی اودسي څخه مطلب دغسل لازم والی دي) .
په دي مسح کښی په اتفاقی خبره سره نیت شرط نه دي (بحر الرائق) :

مسئله : مسح یوځل کفایت کوي اوداصحیح ده (محیط) .

مسئله : پښی مینځل او مسح کول نه سره یوځای کیږی
(کافی ، فتاوی عالمگیری ص ۶۹ ج ۱)

په زخمی نوکانو مسح کول

مسئله: که نوک مات یا زخم وي او دوا ورباندې کښېښودل شی، که هغه تري ليري کيږي نو زیانمن وي، مسح دي ورباندې وکړی، که مسح هم ورته زیان رساوو پري دي اېږدي دزخمی اندامونو په هکله هم که ممکن وو اوبه دي ورباندې وبهوي او که نه مسح دي کړی او که هغه هم زیان ورته رساوو پري دي اېږدي خو روغه برخه دي ومینځی.

مسئله: که دچا گوته زخم وه، په هغی یې ملهم کښېښودل او هغه تر زخم زیاته برخه ونیوله داودس کولو په وخت کښي که په ټوله پټی مسح وکړی جائز ده (عالمگیری)

پوښتنه: که چا په کوم خوږمن خای پلستر لگولی وي، که یې په اودس یا غسل کښی واړوي کوم زیان نلری خو کومه دوا چي یې لگولی ده هغه دپلستر په اړولو ليري کيږی، یا بیا پلستر نه موندل کيږی یا یې بیه لوړه ده نو په داسي صورتونو کښی دهغه اندام مینځل ضروري دي اودبي لوړوالی کوم حد او اندازه لري؟

جواب: ددرمختار دلومړی ټوک په ۲۶۰ مخ کښي راځی چي که دپلستر خلاصول زخم ته زیان رساوو نو پرانستل یې ضروري نه دي، ورباندی مسح کول کفایت کوی او هغه پلستر دجیبري (پټی) حکم لری که یې لیری کول زیانمن نه وو، قیمت یې هم لوړ نه وي خو تش لاسي وي بیا هم ورباندې مسح جواز لری. (احسن الفتاوی، عالمگیری)

که پټی تر مسح وروسته واوښته

پوښتنه: چا دزخم په پټی مسح وکړه او هغه واوښته، بله پټی یې ورکړه ایا بیا مسح ورباندې کيږي؟

جواب: دپټی په لوړیدلو سره مسح نه باطلیږی خو که زخم جوړ شوی وو نو مسح ماتيږي اودهغه خای مینځل ضروري دي (احسن الفتاوی ص ۶۳ ج ۲) ردالمحتار په حواله.

مسئله: که سربیرنه پټی واوښته په لاتدیني باندی بیا مسح ضروري نه ده خو مستحب ده (تیر ماخذ).

پوښتنه: که دچا په مخ بندی تپ وو ملهم یې ورباندې کښېښودل ورباندې ټوټه یې ولگوله، داودس کولو په وخت کښی به هغه ټوټه لیری کوي او که به په هغی مسح کوي؟

جواب: که زخم ته اوبو زیان رساوو او دټوټی لیری کول تکلیف وو نو هغه ټوټه دي نه ليري کوي او ورباندی مسح دي وکړی (احسن الفتاوی ص ۶۴ ج ۲).

مسئله: دزخم په خای دي مسح کيږي که مسح هم زیان رساوو بیا معاف ده مسح دي هم نه کوي (تیر ماخذ).

دینو په زخم مسح کول

مسئله: که دچا نوک مات شوی وو، دوايي ورباندی ولگوله یا په پښه کښي زخم وو او دوايي ورباندی ووهله، حکم يي دادي چي په اودس کښي هغه خای ومنيځی، که داوبو بهیدل ورته زیان رساوو په هغه خای دي مسح کوي او که هغه هم زیانمنه وه بیا دي پریرېدي یعنی نه دي مینځی اونه دي ورباندی مسح کوي دواړه دشرعی عذر له امله ساقطیږي (درمختار ص ۵۱ ج ۲).

یادونه: که په زخم خای لوند لاس تیروول زیان رساوو نو په پټی دپاسه دي مسح وکړی (محمد رفعت).

دسر درد په مهال مسح کول

مسئله: که دچا سر دومره درد کاوو چي داودس په مهال يي ورباندی مسح کولای نه شوای اونه يي دغسل په وخت کښي مینځلای شوای، هغه شخص دي داودس اوغسل په خای تیمم ووهی، همدا شان دسر دمسح فرضیت ورڅخه ساقطیږي که په سرباندی پټی لگیدلی وه دسر مسح فرضیت ورڅخه ساقطیږي، که په سرباندی پټی لگیدلی وه پر مسح کول لازم دي.

مسئله: همدا شان دسر مینځل هم ساقطیږي، هغه دي مسح کړي، که مسح هم زیان رساوو دواړه ساقطیږي، ددي شخص حکم داسي کیږي لکه سر چي نه لري اودا مسح داسي ساقطیږي لکه اصلا چي هغه عضو نه وي (درمختار ص ۳۲ ج ۲).

په دانو باندی مسح کول

که دچا په مخ باندي دانی وي وینی او نوونه تري بهیدل، داودس کولو په وخت کښي يي په مخ وینی بهیدلی نو په داسي حالت کښي به هروخت تیمم وهي اولمونځ به کوي؟

جواب: که رښتیا هم تکلیف دومره ډیر وو چي نه ورباندی اوبه بهیدلای شوای او نه يي مسح ورباندی کولای شوای تیمم دي وهي (ستر مسائل ص ۶۵ ج ۲).

مسئله: که په دواړو لاسونو دانی وي او هغوی ته اوبو زیان رساوو نو تیمم ورته صحیح دي، که يي داودس کولو لپاره بل چا مرسته کوله نو دتیمم په جواز کښي اختلاف دي غوره او احوطه خبره عدم جواز دي (احسن الفتاوی ص ۵۶ ج ۲).

که په زخم پټی تړلی وه اوتري لاندي وینه وه

پوښتنه: له زخم څخه وینه بهیدله، پټی يي ورباندی ولگوله، تري لاندي وینه راوتله خو ترپټی نه راوتله، آیا په دي وینه اودس ماتېږي؟

جواب: که دومره وینه راتله چي نه بندیدله اوبهر راوتله اودس ماتوي (فتاوی رحیمیه ص ۲۶۹ ج ۴).

په پلستر باندي دمسح کولو مسئلې

۱: که دکومي ناروغتیا له امله یوه حاذق ډاکټر دچا دکوم غړی له مینځلو ممانعت وکړ دهغه خای مینځل فرض نه دي که مسح ورته زیانمنه نه وه مسح دي کړی او که هغی هم زیان درلود مسح هم ورته معاف ده.

۴: په اوداسه کښي چي دکومو غړو مينځل فرض دي که په هغوی کښي زخم وو يا درد يابل تکليف وو ، که اوبه ورته زيانمني نه وي مينځل يي فرض دي اوکنه مسح دي ورباندي وکړي ، که مسح هم ورته نقص رساوو هغه دي هم نه کوي (درمختار) .

۳: که لاسونه زخم وو يا ورباندي پټی لگيدلی وي اولاسونه يا يي په لاسونو نور اندامونه مينځلای نشوای تيمم دي وکړي ، که يي کولای شوای .

۴: که دکومي ناروغتيا له امله چا په لاس ، پښو يا مخ باندي دوا وهلی وه ، که يي زيان نه رساوو نو مينځل يي فرض دي ، که هغه دوا ترمينځلو وروسته ليري شوه ، که دروغوالی له امله ليري شوي وه ، نوره مسح ورباندي نه کيږي او هغه ځای به مينځي .

۵: که دچا لاسونه له څنگلو او پښی له بيديو سره غوڅی شوی وي په داسي حالت دلاس او پښو مينځل ورباندي فرض نه دي که مخ هرڅرنگه مينځلای شی اودسر مسح کولای شی خو ښه کته هغه هم فرض نه دي ، مخ دي دتيمم په نيت په ديوال يابل څه پسني ومبني .

۶: که دچا لاس يا پښه غوڅه شوی وه ، څنگله يا څه زياته برخه يابيدی يا څه زياته برخه پاته وه مينځل يي لازم دي ځکه تر هغوی لاندی برخه اودهغوی مينځل فرض دي .

۷: که لاسونه له څنگلو او پښي له بيديو سره غوڅی شوی وي ، مخ زخمي وو ، مينځل او يا مسح يي ممکن نه وه ، په داسي صورت کښي اودس کول فرض نه دي .

۸: که چا له څه امله دواړه غوږونه يوځای مسح کولای نه شوای ، يا يي يولاس وو يا يي يولاس بيکاره وو ، هغه دي لومړی پښی او بيا کښي غوږ مسح کړي .

۹: په اودس کولو کښي چي کوم غړی مينځل کيږي ، که هغه مات وو ، زخمی يا ورباندي پټی ترله شوی وه ، هغه دري صورتونه لري :

لومړی صورت : دپټی خلاصول مضر وو ، اوبه که مضري وي او که نه وي ، په دي صورت کښي که په پټی مسح کول زيانمن نه وو ، په ټوله پټی به مسح کوي ، که هغه به زخم ځای ده او که په روغ ځای . که دزخم روغی برخی ته زيان رسیده ، هغه دي هم پريږدي .

دوهم صورت : دپټی خلاصول مضر نه وو ، خو تر پرانستلو وروسته يي نه په خپله ترلای شوای اونه بل څوک وو ، مسح دي کړي ، که مسح هم ضرر رساوو هغه هم ورته معاف ده .

درېم صورت : دپټی پرانستل مضر نه وو او بيا يي ترلو هم ستونزه نه درلوده نو که اوبو ورته زيان نه رساوو پټی دي پرانيزی او زخم دي ومينځی ، که زخم ته زيان رسیده هغه دي پريږدي نوره عضوه دي ومينځی ، که زخمی برخی ته مسح زيان نه رساوو مسح دي کړي اوکنه پټی دي ورباندي وي ، که زخمی برخی ته مسح زيان نه رساوو مسح دي کړي او که نه پټی دي ورباندي وتری بيادي مسح کړي که بيا هم ضرر رسیده هغه هم ورته معاف ده .

۱۰: که پټی داسي ترله کيدله چي په مينځ کښي يي دجسم روغه برخه هم راتلله په ټوله پټی دي مسح وکړي ، دا په هغه صورت کښي چي که دپټی پرانستلو اودهغه ځای مينځلو زيان درلود .

۱۱: که دپتی دپاسه بله پتی ترله شوی وه ، په هغی هم مسح جائزه ده (علم الفقه ص ۶۴ ج ۱) .

دموزو اوپلستر دمسح ترمینخ توپیر

مسئله: که کومی دانی یا زخم وي او هغه بی مینخلای شوای یا بی مسح هم ورباندی کولای نه شوای یعنی همدغومره کمو اوبو هم ورباندی بده اغیزه کوله یا دپتی په لیری کولو کنبی تکلیف ډیریده نو په پتی اوپلستر مسح جایزه ده ، که څه هم تري لاندی ملهم ناپاکه وو په همدی مسح اودس کیږي خو دنپاکۍ له امله لمونځ نه کیږي .

مسئله: که ناپاکه ملهم دیوه درهم (دري ماشي) څخه زیات نه وو لمونځ هم ورسره کیږي (هدایه) .

مسئله: که په سرو اوبو مسح نقصان رساوو په تودو اوبو دي مسح وکړی ، که ددوو پتیو ترمینخ څه اندازه لوڅه پاته وه که بی مینخلو پتی ته تاوان رساوو هغه دي هم مسح کړی .

مسئله: که بی ترپتی لاندی په زخم مسح کولای شوای خو په اړولو بی بیا بله پتی پیدا کولای نه شوای نو په پتی مسح صحیح ده .

په موزو باندی دری گوتی مسح صحیح ده ، خو په پتی باندی شرط داده چي په ټوله به مسح کوي ، یعنی کوم ځای چي نشي مینخلای په هغه ټول به لوند لاس راکاږي .

مسئله: په پتی کنبی دا شرط نه ده چي په اوداسه باندی وټرله شي ، بلکه چي ضرورت پېښ شو ترله کیږي او داودس کولو په مهال ورباندی مسح کیږي ، په پتی هغه مهال مسح جایزه ده چي په زخم مسح کیدلای نشي .

مسئله: که دزخم تر روغتیا ورباندی پتی ولویدله یا بی پرانستله مسح نه باطلیږي لومړنی مسح کافی ده بیا مسح ضرور نه ده (دادموزی خلاف ده) .

مسئله: که لومړنی پتی بدله شی ، بله ورباندی وټری بیا مسح ورباندی ضروري نه ده خومستحب ده چي بیا مسح شي .

مسئله: دزخم یا پتی دمسح لپاره کومه موده مقرر نه ده بلکه ترڅو ضرورت وي ترهغه دي ورباندی مسح کوي .

مسئله: داودس له ماتیدلو سره ، مسح هم باطلیږي چي نور اودس کوي همدا مسح به هم ورسره کوي .

مسئله: که زخم روغ شي مسح هم باطلیږي ، که یی اودس وو اوزخم روغ شو یوازی هغه ځای مینخل کافی دي ، ټول اودس کول ضرور نه دي .

مسئله: لکه څرنګه چي په اوداسه کنبی په زخمی ځای مسح کول جائز دي همداسي په غسل کنبی هم په زخم مسح کول روا دي . مثلاً که په سر ، ملا یا مټ زخم وي په هغه دي مسح کوي اونور بدن دي مینخي ، که یی په زخم مسح کولای نه شوای پتی دي ورباندی وټری په هغی دي مسح وکړی ، دغسل په ځای مسح هغه وخت باطلیږي چي بیا غسل واجب شي او یا زخم روغ شي .

مسئله: که ترنیم بدن زیات زخمی وو، په زخمونو به مسح کوي دنور بدن مینخل ضرور نه دي، تیمم ورته کافي دي، که په پټی مسح کولو زیان درلود یا یې روغتیا ځنډوله بیا هم مسح معاف ده.

مسئله: ترڅو چي ضرورت وو خواوشادي مینځي اود پلستر ځای دي پرېږدي

مسئله: که لاس یا پښه زخم شول، موم، وازگه، واسلین یا بله دوا یې ورباندي ووهله، که دهغی په لیری کولو اومینځلو کښي تکلیف نه وو، هغه دي لیري کړی، هغه ځای دي ومینځی او که تکلیف وو په هغوی دپاسه دي اوبه تیری کړی همدا کافی ده (طه‌ور المسلمین، فتاوی دارالعلوم اوعالمگیری).

یادونه: په جبیره (پټی، پلستر یا بل څه) باندي مسح دموزو له مسح څلور توپیره لري:

اول: که پټی دروغتیا له امله ولویدله یوازی هغه ځای مینخل کیږي خو موزه که یوه هم وايستله شي ددواړو پښو مینخل ضروري دي.

دوهم: که پټی پرته د زخم له روغتیا څخه ولویدله بیا دي بنده شي د مسح اعاده ضرور نه ده.

دریم: د جبیری د مسح دوخت حد معلوم نه دي.

څلورم: په زخم د پټی تړل په اوداسه سره شرط نه دي، که پرته له اودس څخه وتړله شي مسح ورباندي صحیح ده، اودس ورته شرط نه دي (محمد رفعت)

دمعذور دلمانځه طريقه

مسئله: د معذور لپاره غوره طريقه داده چي دلمانځه لپاره ستوني ستخ پریوزی، پښي قبلی ته کړي، زنگونه ودروي، سر څه اندازه لوړونيسي ترڅو یې مخ قبلی ته برابر شي.

دا اختیار هم شته چي پر پټي یا کین اړخ خملی اولمونځ وکړی پټی اړخ تر کین اړخ غوره (افضل) دي.

دا ټول صورتونه په هغه حال کښي دي چي ورباندي قادر وی، که یې داسي کولای نشوای نو چي څرنگه ورته ممکن وي هغسي دي لمونځ وکړی (کتاب الفقہ ص ۸۰۳ ج ۱).

یادونه: دیوه لمانځه فدیہ پاو کم دوه کیلو گرامه غنم یا دهغوی بیه ده، په یوه شپه او ورځ کښي له وترو سره دټولو لمونځونو فدیہ لس نیم کیلو گرامه غنم یا یې بیه ده (محمد رفعت قاسمي غفرله).

د ژباړې پای ۱۳۸۵/۵/۲۴ هـ ش (ریان)

اللهم اغفر لمؤلفه ولترجمه ولكاتبه ولكل من سعى فيه امين ثم امين

دلاس ته راوړلو ځايونه

- ❖ په خپله مکتبه رشیدیه کویته
- ❖ مکتبه العرفان کانسې رود کویته
- ❖ مکتبه محمدیه کانسې رود کویته
- ❖ مکتبه نور القرآن پښتون اباد خدايداد چوک کویته
- ❖ اسلامي کتاب گهر ستلانتې تاؤن گول مسجد
- ❖ کلیم استشنرز مسلم باغ
- ❖ مکتبه نشر القرآن نعيم مارکیت قلعه سيف الله
- ❖ مکتبه عبدالعزیز روپ
- ❖ مکتبه شاه محمد روپ
- ❖ جدید کتب خانه وانه
- ❖ الفریدي کتب خانه خانوزئي
- ❖ مکتبه محمودیه نزد اکر نسیم کلینیک پښین
- ❖ مکتبه اسلامیه پښین
- ❖ مکتبه رشیدیه لورلانی
- ❖ مکتبه سراج الدین دکی
- ❖ طالب جنرل ستور دکی
- ❖ ضیاء القرآن کتب خانه بوغره رود چمن
- ❖ مکتبه حقانیه بوغره رود چمن
- ❖ اسلامي کتب خانه تاج میرود چمن
- ❖ مکتبه علوم اسلامیه تاج میرود چمن
- ❖ دارالخلاص محله جنگي پښور
- ❖ مکتبه غفاریه ارگ بازار قندهار
- ❖ مکتبه رشیدیه سنگین بازار هلمند